

Onsdagen den 25 januari

Kl. 09.00–12.07
16.00–16.10

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2016/17:84 till trafikutskottet

2016/17:86 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse

2016/17:79 till näringsutskottet

Motioner

2016/17:3571, 3572, 3577 och 3579 till näringsutskottet

2016/17:3570, 3575 och 3584 till försvarsutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 822 till utbildningsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
20 mars.

KOM(2016) 823 och KOM(2016) 824 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
20 mars.

§ 2 Anvisade elavtal

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU8

Anvisade elavtal (prop. 2016/17:13)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 7 §.)

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU13
Riksrevisionens rapport om nationella samordnare som statligt styrmedel
(skr. 2016/17:23)
föredrogs.

Anf. 1 FREDRIK ERIKSSON (SD):

God morgon, herr talman! Letar man djupt inom sig efter något positivt att säga om denna regering så utgör den i alla fall en aldrig sinande källa till uppslag för sådana som jag. För att bara nämna några exempel, som kan ha bäring på KU:s områden, tillsatte man först en så kallad demokrati-minister utan tillstymmelse till demokratisk förankring, därefter en politiskt färgad rikspolischef som det torde finnas en aktiv majoritet emot i denna kammare och nu senast en expert på julmust och medeltida profetior som nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Det var någon som knappt förmådde svara i telefon, trots att linjen gick till en organisation präglad av symboler som de förmodat tilltänkta inringarna aldrig skulle befatta sig med. Detta skedde alltså trots och samtidigt som Sverige råkar förfoga över Nordens enda docent inom just terrorismforskning.

Herr talman! Verkligheten överträffar ibland dikten, och jag inser att den fars som kännetecknar regeringens utnämningsspolitik måhända talar emot vår motion. Detta då vår lilla inlaga endast syftar till att de folkvalda ska förfoga över något ändamålsenligt och proportionerligt verktyg som kan förhindra att direkt olämpliga personer innehar bland de högsta och mest betydelsefulla posterna i landet, utan att vi för den sakens skull behöver avsätta hela regeringen med allt vad det kan innebära i form av extraval och dylikt. Just under rådande omständigheter torde förmodligen en helt ny regering vara den mest adekvata åtgärden. Men hoppet är ju som bekant det sista som överger människan. Det synes mig osannolikt att nästa regering förmår prestera fullt lika undermåligt som den för tillfället innevarande, men det kanske trots allt ändå kan finnas fog för att se över riksdagens verktygslåda för det fall även en annan regerings tankeverksamhet skulle råka drabbas av en tillfällig lapsus i framtiden.

Herr talman! Vilket är då problemet, och hur lyder vårt anspråkslösa förslag? Jo, som alla här inne känner till omhuldats vårt svenska statskick av en del grundläggande principer. Jag tänker här bland annat på den kommunala självstyrelsen och vår, åtminstone på papperet, opolitiska myndighetskultur, avsaknaden av ministerstyre samt riksdagens kontrollmakt över regeringen. De flesta av dessa principer har i huvudsak tjänat oss väl och några av dem gör det fortfarande medan andra kan behöva ses över för att möta den rådande utvecklingen med bland annat allt fler så kallade nationella samordnare. Att detta är en, ska vi säga, spännande och intressant utveckling med nya utmaningar styrks inte minst av att det faktum att det på senare år har gjorts inte färre än tre olika granskningar av detta påfund. Ingen av dessa synes dock riktigt peka på elefanten i rummet och sätta ned foten i ansvarsfrågan.

Herr talman! Den kommunala självstyrelsen stadgas redan i portalparagrafen till regeringsformen och innebär något förenklat att statsmakterna inte ska kunna klampa in på kommunernas områden och diktera hur de ska

bedriva sin verksamhet. Sålunda är det till exempel högst osannolikt att ett statsråd hade kunnat åka land och rike runt för att instruera kommunerna hur de bör organisera sig för att möta den ena eller andra frågan, åtminstone inte utan att hamna i KU relativt omgående.

Men genom att låta samma statsråd utse och indirekt styra en så kallad nationell samordnare med vad som lite fint brukar kallas för ett pådrivande uppdrag har man löst problemet med bångstyriga kommuner samtidigt som man vrider åtminstone delar av kontrollmakten ur händerna på den jobbiga riksdagen. Samma budskap som regeringen själv hade varit förbjuden att proklamera kan nu i stället förkunnas av en underhuggare, allt enligt principen min dräng har också en dräng.

Kanske är det också därför man inte vill ha någon alltför kunnig inom det aktuella området. Tvärtom framgår det till och med att en av framgångsfaktorerna för en så kallad nationell samordnare är att den ska uppfattas just som regeringens sändebud och att den för regeringens talan. I stället för ett uppenbart flagrant fall av ministerstyre har nu vi fått någonting som närmast kan liknas vid ministerstyre by proxy eller ministerstyre på delegation.

Men till skillnad från en regeringsmedlem kan inte någon tjänsteman, och inte heller en samordnare, anmälas till eller granskas av riksdagens konstitutionsutskott. Helt plötsligt förväntas regeringen själv utkräva ansvar av sina egna hantlangare och därmed indirekt av sig själv. Placera sedan gärna samordnaren direkt inom Regeringskansliets väggar, ge den ett lagom fluffigt mandat på papperet så att alla former av offentlig insyn försvåras ordentligt samt låt bli att redovisa verksamheten i kommittéregistret eller dylikt, och så har vi ett katastrofalt recept.

Herr talman! Vi menar att detta inte är en optimal ordning, för att uttrycka mig lite försiktigt. Om regeringen nu vill pracka på kommunerna sin politik bör det åtminstone vara enkelt och tydligt att kunna följa upp detta. Går man via en mellanhand måste ansvarskedjan och rågången vara glasklar. Sålunda föreligger alltså ett behov av att låta utreda hur man lämpligast kan styra upp den uppenbara intressekonflikten och det osäkra rättsläge som detta medför och hur man säkerställer att riksdagen återtar sin möjlighet att utkräva parlamentariskt ansvar för användandet av nationella samordnare.

Eftersom det parlamentariska inslaget ändå är så pass betydande i sammanhanget bör en sådan utredning företas av en parlamentariskt sammansatt kommitté och inte någon liten enmansutredning som regeringen tillsätter själv för att se över sitt eget regelverk. Jag vill heller inte vara lika förmäten som regeringen och redan från början exakt diktera vad en sådan utredning ska resultera i för förslag. Men en framkomlig väg skulle kunna vara att göra det statsråd som har utsett samordnaren direkt ansvarig för dennes agerande.

Med en potentiell risk att själv kunna drabbas av KU-anmälningar eller kanske till och med misstroendevotum finns en klar ansvarskedja och tydliga incitament att hålla respektive samordnare under uppsikt och i strama tyglar. Vid ett avsättande eller en avgång av statsrådet skulle också av denne utsedda samordnares förordnanden automatiskt kunna upphöra att gälla inom förslagsvis tre månader. Förordnanden som sträcker sig över regeringsombildningar eller regeringsskiften förutsätter då att ett nytt

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Riksrevisionens
rapport om nationella
samordnare som
statligt styrmedel*

statsråd under denna tid skriftligen övertar ansvaret för av tidigare statsråd utsedda samordnare för att de förordnandena ska fortsätta att vara giltiga.

Först efter uppenbart trots, där även nya statsråd fortsätter att ta på sig ansvaret för uttalat oönskade samordnares förordnanden, kan det vara proportionerligt att vi inom riksdagen som i dag måste avsätta hela regeringen, med påföljande ny talmansrunda och eventuellt extra val, för att kunna säkerställa en rimlig möjlighet att kunna avpollettera uppenbart olämpliga och oönskade samordnare.

Detta skulle kunna vara ett första litet steg för att komma till rätta med en utveckling som växer sig alltmer vildvuxen för varje år som går, herr talman. Därefter kan vi återkomma med fler förslag på hur riksdagen skulle kunna styra upp även andra avarter inom såväl utnämningmakten som alltför politiserade förvaltningsmyndigheter. Jag yrkar bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 2 LAILA NARAGHI (S):

Herr talman! För snart 100 år sedan trädde socialdemokraten Gustav Möller in som ledamot här i riksdagen. Möller kom från ett fattigt hem i Malmö och var en förkämpe för social rättvisa och demokrati här i landet. Han var, och är ännu, en viktig person för oss socialdemokrater. Som socialminister i Per Albin Hanssons regering genomförde han några av Sveriges viktigaste välfärdsreformer, till exempel barnbidragen och folkpensionsreformen. Det var också han som myntade de numera bevingade orden ”Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket”.

Möllers ord och gärning var med och byggde Sverige och präglar fortsatt vårt arbete. Vi måste bry oss om varandra och ha råd med varandra. Vi måste ha ordning och reda i våra gemensamma göromål i statens förvaltning. Det är vägledande i vårt arbete här i riksdagen, så också i konstitutionsutskottet, där vi bland annat granskar regeringens arbete och ministerrarnas tjänsteutövning.

Därför välkomnar vi socialdemokrater regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om nationella samordnare som statligt styrmedel och yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag till beslut. Skrivelsen redogör prydligt och sakligt för regeringens bedömning och åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser. I grunden ligger naturligtvis att det får anses vara regeringens uppgift att avgöra hur utredningar som anses behövas som underlag för regeringens beslut bör bedrivas. Det ligger alltså på regeringens och inte riksdagens bord att avgöra frågor som rör till exempel utredningsform, det vill säga huruvida en nationell samordnare ska ges ett uppdrag eller ej.

Vi välkomnar dock att regeringen framhåller de granskningar som gjorts kring frågan om samordnare och att dessa granskningar kommer att vara viktiga underlag i regeringens arbete. Det handlar dels om Riksrevisionens rapport, dels om konstitutionsutskottets tidigare granskning av samordnare inom olika politikområden och dels om Statskontorets rapport om nationella samordnare. Det är bra och ordningsamt att Regeringskansliet ska använda detta vid kommande ställningstaganden till om olika samordnare bör tillsättas.

Vi välkomnar också att regeringen har inlett en översyn av kriterierna för hur redovisningen av samordnarna ska ske. Det är angeläget att också det blir ordningsamt gjort, och det är bra att regeringen avser att återkomma hit till riksdagen i denna fråga i sin kommittéberättelse för 2017.

Herr talman! Som Riksrevisionen skriver kan nationella samordnare vara ett ändamålsenligt styrmedel. De får som regel ett brett och flexibelt mandat, vilket ger goda möjligheter till situationsanpassning samt skapar utrymme för att utveckla och pröva nya idéer, arbetsformer och tillvägagångssätt.

Liksom för höga tjänstemän inom statlig förvaltning vilar naturligtvis också på dessa nationella samordnare ett stort ansvar, precis som på andra chefer och ämbetsmän som uppbar statlig tjänst. I detta sammanhang kan det därför vara värt att påminna sig om det svenska traditionella tjänstemannaidealet med oberoende och integritet som viktiga ledstjärnor. I Sverige har vi en ordning där vi inom statens ram skiljer på personer med politiska förtroendeuppdrag och de många opolitiska tjänstemännen inom regeringskansli, myndigheter och verk.

Precis som det vilar på politiskt förtroendevalda att agera politiskt och demokratiskt utifrån vallöften, partiprogram och mandat från medborgarna vilar det på de många tjänstemännen inom statsförvaltning och myndigheter att agera lagenligt och att med integritet och oberoende förbereda, stödja och implementera de ambitioner som har uttryckts av de politiskt förtroendevalda.

Denna ordning som innebär att vi skiljer på dessa roller har gagnat Sverige länge. Den har bidragit till kontinuitet, långsiktighet, kunskapsuppbyggnad och effektivitet. Den har helt enkelt varit bra för Sverige och är det fortsatt. Detta kan jämföras och ställas i kontrast med ett i dagarna aktuellt exempel: USA, där det är mer vanligt förekommande med många partipolitiskt kopplade tjänstemän och chefer inom förvaltningen.

Som professor Jan Olsson har beskrivit det har den typen av lösningar sina begränsningar. Han säger: ”Om tusentals anställda skulle utses politiskt skulle det bli mycket otympligt och innebära stora problem för kontinuiteten i förvaltningen i samband med majoritetsskiftet.” Det är något som vi ofta ser vid presidentskiftet i den amerikanska huvudstaden. Om detta skulle översättas till vårt land skulle det varken borge för kontinuitet eller effektivitet. Tvärtom slår det direkt mot just detta och ökar kostnaderna för Sverige, för medborgarna och för skattebetalarna.

Herr talman! Vi vill inte att Sverige utvecklas i en sådan riktning, vare sig i mindre eller större steg. Därför säger vi nej till motion 2016/17:3534 från SD, där man föreslår att tjänstemän som nationella samordnare automatiskt ska sluta när en minister slutar. Det riskerar att leda till en politisering av tjänstemännen, och det vore att bryta med den goda svenska tradition vi har haft i förvaltningen under mycket lång tid och som har gagnat Sverige väl.

Här kan det också vara värt att särskilt notera att det i Riksrevisionens rapport framgår att nationella samordnare har lättare att uppnå önskat resultat om frågorna de ansvarar för kan avpolitiserats och inte framstår som partiskiljande. En politisering av deras uppdrag skulle således inte heller gagna möjligheten att nå resultat.

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Riksrevisionens
rapport om nationella
samordnare som
statligt styrmedel*

Dessutom skulle ett sådant förslag som det som finns i motionen kunna innebära att nationella samordnare ansågs upphöjda till en högre förvaltningsnivå och att de skulle kunna få liknande status som en statssekreterare. Också detta är en orsak till att vi säger nej till motionen. Vi ser inte någon poäng i SD:s förslag att skapa en sådan generell ökning och höjning av chefer på denna nivå inom förvaltningen.

Herr talman! Avslutningsvis: Det är bra och ordningsamt att regeringen har tagit tydligt intryck både av konstitutionsutskottets tidigare granskning och av Riksrevisionens och Statskontorets rapporter.

Jag vill därför upprepa vårt bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 3 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi behandlar nu KU13 om Riksrevisionens rapport och regeringens skrivelse om nationella samordnare som statligt styrmedel. Vi lägger regeringens skrivelse till handlingarna samtidigt som vi föreslår avslag på en motion från Sverigedemokraterna om att tillsätta en parlamentarisk kommitté om nationella samordnare.

När Riksrevisionen nu har tittat på de nationella samordnarna gjorde man det ganska snart efter dels en granskning som Statskontoret genomförde 2014, dels den granskning som KU gjorde i sin höstgranskning 2015/16, KU10 som den heter.

Det visar sig, egentligen i alla dessa granskningar, att nationella samordnare och olika former av samordnare – de har en rad olika namn – alltmer börjar användas som ett verktyg. Fredrik Eriksson kallade detta tidigare som ett sätt att hantera bångstyriga kommuner. Det är inte alls så jag har uppfattat det, utan det har handlat om att samordna viktiga frågor, att kunna ge goda exempel från andra kommuner, att sprida en typ av kunskap och att ge forskningsunderlag åt alla dessa kommuner som inte har möjligheter att plocka fram egen forskning. Det är alltså ett sätt att använda resurser mycket bättre och att ge stöd till en rad olika kommuner, myndigheter, länsstyrelser och regioner så att man inte själv ska behöva uppfinna hjulet varje gång. Man kan i stället ta stöd av varandra för att driva viktig politik.

Alla dessa granskningar som vi har gjort i KU och som Statskontoret och nu även Riksrevisionen har gjort har landat i slutsatserna att en samordnare kan vara ett bra styrmedel i frågor som involverar flera aktörer. Det kan också vara viktigt att man snabbt får igång en handlingskraft i viktiga frågor från regeringen.

För de flesta har det varit viktigt med ett flexibelt mandat. Det är en förutsättning för att resultatet ska bli bra. Men här kan man också se att det ibland kan leda till lite otydlighet. Riksrevisionen lämnar dock inte några rekommendationer, trots sitt gedigna arbete. Men vi har inom utskottet konstaterat att Regeringskansliet har inlett en översyn av kriterierna för redovisningen i kommittéberättelsen och kommittéregistret – detta efter de påpekanden som vi i KU gjorde i vår höstgranskning.

Jag vill också säga någonting om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att se över det här med samordnare. För en parlamentarisk utredning behövs det ofta mycket tid. Det kostar mycket pengar. Och det är någonting som används vid stora politiska stridigheter eller om det direkt

berör det politiska systemet. Det är ofta då man behöver ha en parlamentarisk utredning.

Att tillsätta en parlamentarisk utredning för att se över regeringens verktygslåda tycker jag är lite överkill, särskilt efter att det nu har gjorts tre ganska omfattande granskningar på raken. Nu inleder Regeringskansliet dessutom en liten översyn och gör lite småförändringar.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 4 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Agneta.

Jag tror att vi egentligen är ganska överens om mycket här. Användningen av parlamentariska utredningar har ökat, och på senare år har inriktningen för hur det verktyget används blivit lite annorlunda. Det är kanske just det som har föranlett att så många som tre olika granskningar har tillsatts på ganska kort tid. Det visar väl ändå att det finns ett visst intresse för frågan. Den är inte helt glasklar.

Jag vill därför fråga Agneta Börjesson och regeringsföreträdarna varför man inte vill titta noggrannare på ansvarsfrågan, vilket var en av Sverigedemokraternas synpunkter. När frågan var uppe i KU diskuterade vi detta ganska mycket, fram och tillbaka. Alla utredningar, alla granskningar som har gjorts, har mer eller mindre aktivt duckat för det.

Agneta Börjesson säger att parlamentariska utredningar är någonting som används i principiellt viktiga frågor. Då måste jag fråga: Är inte riksdagens kontrollmakt över vad regeringen sysslar med en viktig fråga? Bör det inte vara väldigt klart vad som gäller?

Anf. 5 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Riksdagens kontrollmakt är oerhört viktig. Vi kommer alldeles snart att prata om justitieombudsmännens granskning. Vi behandlar Riksrevisionens rapporter. Vi får ibland ta del av Statskontorets granskning – det är ett av regeringens granskande organ, men vi får ta del av deras rapporter. Och vi har KU som granskar regeringen. Jag skulle alltså vilja påstå att vi en bra kontrollmakt i Sverige, med en väldigt lång historia dessutom.

När det gäller att tillsätta en parlamentarisk utredning för att titta på någonting som jag upplever är regeringens ansvarsområde – att få tillsätta utredningar, på departementen och enskilda utredningar – är det dock regeringen som behöver utvecklas. Vi kan påpeka när vi ser otydlighet. Det har KU också gjort. Och vi ser att regeringen tar det till sig.

Anf. 6 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Återigen, jag och Agneta Börjesson är fortfarande överens om att det finns en lång tradition när det gäller detta och att det är en viktig fråga som har fått mycket uppmärksamhet. Men ingenting i livet är statiskt. Det är just mot bakgrund av en förändring av hur verktygen används som Sverigedemokraterna menar att man kanske bör se över vilka verktyg riksdagen ska ha för att matcha detta.

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Riksrevisionens
rapport om nationella
samordnare som
statligt styrmedel*

Vi kan prata om att det ska finnas ett visst mått av frivillighet. Vi kan prata om att det handlar om kunskapsöverföring. Då kan vi i och för sig ifrågasätta varför man inte väljer att tillsätta någon som är utbildad inom området, om man nu vill jobba med kunskapsöverföring.

Min fråga kokas dock ned till följande: Pondera att det var en regeringsmedlem som åkte runt och gjorde motsvarande uttalanden som en samordnare nu gör, skulle Agneta Börjesson ha några problem med det? Och vad hade det i så fall föranlett?

Anf. 7 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Jag är inte säker på att jag förstår frågan. Det är ganska viktigt, även för ministrar, att åka runt i landet och berätta om regeringens politik.

De nationella samordnarna grottar såklart ned sig i en specifik fråga, med ett specifikt uppdrag. Det kan handla om att man antingen är pådrivande för att ge kommunerna forskningsunderlag så att de kan dra i gång ett viktigt arbete som regeringen gärna ser att de gör. Och man kan ha särskilda pengar avsatta för att ge stimulansmedel för att det arbetet ska dra i gång. Jag tror att det skulle vara svårt för ministrarna att ha tid att göra just det.

Anf. 8 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Vi i konstitutionsutskottet har tagit del av Riksrevisionens granskningsrapport om nationella samordnare som statligt styrmedel. Vi har också tagit del av regeringens yttrande över denna rapport.

Först vill jag peka på att vi i konstitutionsutskottet, genom KU-kansliet, som en del av höstgranskningen under 2015 gjorde en omfattande kartläggning av hur olika regeringar har använt sig av nationella samordnare. Det är en av regeringens arbetsformer för att inventera, utreda, förhandla och försöka lösa olika samhällsproblem. Riksrevisionen har i stor utsträckning kunnat använda denna kartläggning som grund för sin granskning. Denna slutfördes hösten 2016. Även Statskontoret har utrett de nationella samordnarna.

De slutsatser som Riksrevisionen kommit fram till liknar de som KU kommit fram till tidigare. Nationella samordnare är ett samlingsgrepp för olika former av utredningsuppdrag som i regel har getts olika beteckningar av regeringen. Både KU och Riksrevisionen har funnit att arbetsformen i huvudsak är lämplig för de uppdrag som har beslutats och genomförts.

Jag delar inte Fredrik Erikssons och Sverigedemokraternas syn på de nationella samordnarna och deras arbetsformer. De har inte någon beslutsrätt å regeringens vägnar, utan de är i huvudsak utredare och förhandlare.

Statskontoret och Riksrevisionen delar inte heller Sverigedemokraternas syn på detta. Riksrevisionen har funnit att samordnarna i regel har fått breda och i sig flexibla uppdrag. Det har i huvudsak fungerat bra. Någon gång har det varit otydliga ansvarsförhållanden. Men den rapport som Riksrevisionen har lämnat har inte lett till några rekommendationer till regeringen.

KU har också konstaterat att Regeringskansliet har inlett en översyn av hur de nationella samordnarna ska redovisas i kommittéberättelsen, för att den ska bli mer heltäckande.

Herr talman! Konstitutionsutskottet avstyrker den motion som Sverigedemokraterna har lämnat om nationella samordnare. Jag föreslår att riksdagen liksom KU lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 7.)

Prot. 2016/17:60

25 januari

§ 4 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU11
Justitieombudsmännens ämbetsberättelse (redog. 2016/17:JO1)
föredrogs.

*Justitieombuds-
männens ämbets-
berättelse*

Anf. 9 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 1 som rör beslutspunkt 2 i detta betänkande.

I år har utskottet inte riktigt nått konsensus när det gäller föreliggande betänkanden. Sverigedemokraterna hade gärna sett att en parlamentarisk utredning hade tagit ett helhetsgrepp om riksdagens huvudmannaskap för JO samt dennes hantering av myndigheternas inkomna klagomål.

En majoritet i utskottet vill dock skjuta på ett sådant avgörande först när utredningen om Riksrevisionen är klar. Innan jag går vidare med mitt anförande vill jag trots detta tacka de andra partiernas utskottsmedlemmar för ett i övrigt gott samarbete.

Nåväl, Justitieombudsmannen kan väl främst sägas vara allmänhetens främsta företrädare när det gäller kontakten med det offentliga, och detta är gott väl. Men på grund av detta viktiga arbete måste JO göra avkall på det andra viktiga uppdraget denne har. Nämligen att arbeta med självinitierade inspektioner och tillsyn.

Detta är något JO beklagat såväl i denna ämbetsberättelse som under tidigare år. Vad värre är, är att JO själv i årets skrivelse därtill anför att myndigheten skärpt bedömningen av vad som ska anses som ett klagomål jämfört med tidigare. Sverigedemokraterna uppmärksammade detta problem i ett särskilt yttrande förra året och anslog dessutom ökade medel för JO:s egen tillsynsverksamhet med 25 miljoner kronor per år i vår budgetmotion.

Herr talman! I år har det dessutom tillkommit ytterligare omständigheter som stärker oss i vår uppfattning att ett helhetsgrepp måste tas om myndigheten.

I sin utredning om Riksrevisionen påtalade tidigare JO Hans-Gunnar Axberger att en förstärkning av riksdagens huvudmannaskap för bättre styrning och uppföljning av sina myndigheter med fördel kan utsträckas till att gälla även JO-ämbetet.

Sverigedemokraterna hade härtill även önskat att den nationella institutionen för mänskliga rättigheter, enligt de så kallade Parisprinciperna som regeringen vill inrätta i Sverige, i stället skulle hamna inom en redan befintlig myndighetsstruktur.

Detta är något som även många remissinstanser såsom Justitieombudsmannen, Rikspolisstyrelsen och Migrationsverket höll med om. En framtida utredning skulle med fördel kunna överväga om inte en sådan funktion borde ligga under Justitieombudsmannen.

Herr talman! Med beaktande vad jag nyss anförde upprepar jag att en parlamentariskt sammansatt utredning bör sammankallas för att analysera och se över bland annat JO:s prioritering av klagomålsärendena liksom hur riksdagens roll som huvudman för JO ska fungera, vilka resurser som bör finnas för riksdagens myndighetsstöd och tillsyn över JO samt om det bör inrättas en institution inom myndigheten.

Herr talman! Utskottet avstyrker Sverigedemokraternas motion om att utreda JO. Som enda motivering anför övriga partier att det förvisso kan finnas skäl att utreda frågor som rör myndigheten, men att vi först bör utreda Riksrevisionen.

Den helt centrala frågan är naturligtvis: Varför? Varför ska vi vänta?

I min värld blir övriga partiers argument mot att utreda JO redan nu inget annat än en rejäl logisk kullerbytta.

Vår utgångspunkt är till skillnad från övriga utskottet att problem bör identifieras och lösas innan de ens uppstår, medan andra partier i denna fråga och i många andra snarare anser det motsatta.

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson (SD).

Anf. 10 VERONICA LINDHOLM (S):

Herr talman! KU11, eller *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*, behandlas årligen av konstitutionsutskottet.

I samband med att berättelsen, som avser tiden 1 juli 2015 till 30 juni 2016, överlämnas har utskottet en öppen direktsänd utfrågning med ombudsmännen. Så har också skett detta riksdagsår.

Man kan säga att *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse* är som ett kvitto för vad som fungerar och inte fungerar i vårt samhälle.

Jag slås av vikten av att ha justitieombudsmännen att kunna vända sig till just när något inte står rätt till. Människor hamnar i kläm när samhället inte räcker till av olika anledningar. JO-anmälningar ska leda fram till förbättringar.

Jag tänker på JO Lars Lindströms ärende rörande utformningen av domar och beslut i domstol. Att domarna motiveras är av grundläggande betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt och för förtroendet för verksamheten. Detta har också Lars berört tidigare i bland annat ämbetsberättelse 2013/14.

I två fall går det enligt Lars mening inte att utifrån de skrivna domarna bedöma om domsluten är riktiga. Därför uppfyller domskälen inte kraven i rättegångsbalken. De ansvariga domarna får kritik. Domen ska också innehålla en redogörelse för parternas yrkanden och de omständigheter som de åberopar.

En annan fråga gäller handläggningstiden för vårdnadsmål i tingsrätterna. Att det i vissa fall tagit runt två år att avgöra mål som gäller vilken förälder som ska ha vårdnaden om barnen är något som JO Lars Lindström, kritiserar även i år. Det är inte bara parterna som berörs av hur arbetet i domstolen går till, utan det är framför allt barnen som drabbas.

Det är givetvis aldrig bra att ha en lång domstolsprocess men i dessa fall är det extremt viktigt att komma med en snabbare lösning så att barnet inte hinner bli vuxet innan målet är avgjort. De huvudsakliga skälen till att det tar sådan tid är avsaknaden av en upprättad tidsplan följt av den bristfälliga kontrollen av hur man, när det förekommer medlare, har utfört sitt uppdrag. Här får tingsrätten kritik.

Herr talman! Tidigare chefs-JO Elisabet Fura poängterar ett ärende som rör allvarlig kritik mot Kriminalvården för att man inte har utformat rutiner för kontroll av att grunden för ett frihetsberövande håller. Beslutet gäller en person som hade häktats i sin utevaro och sedan förts till häktet. Enligt tillämpliga bestämmelser skulle en häktningsförhandling ha ägt rum inom fyra dygn efter det att häktningsbeslutet hade verkställts. Av oklara skäl hölls aldrig någon förhandling och därmed saknades laglig grund att hålla den intagne frihetsberövad efter det att de fyra dyggen hade passerat. Trots detta blev den intagne kvar i häktet i ytterligare sex veckor.

I sitt svar till JO framhöll Kriminalvården att myndigheten inte har något formellt ansvar att anmäla till åklagare eller domstol när ett häktningsbeslut har verkställts. Vidare uppgav Kriminalvården att det inte är möjligt för ett häkte att påta sig ett rutinmässigt bevakningsansvar för att samtliga klienters rättsprocessuella tidsfrister hålls.

Det som framkom i ärendet gav enligt JO Furas uppfattning intrycket av att Kriminalvården inte ville ta på sig den centrala roll som myndigheten har när det gäller att frihetsberöva människor. Genom att inte göra det har myndigheten inte heller utformat rutiner för att säkerställa att medarbetarna gör nödvändiga kontroller av att det finns laglig grund att hålla en person inlåst. Att sitta frihetsberövad utan rättslig grund är integritetskränkande enligt min mening – för att inte tala om vad det gör förtroendet för rättsstaten!

Herr talman! Jag ska också avslutningsvis nämna något om JO Cecilia Renfors ansvarsområde rörande beslut som gäller behovet av skydd för uppgifter om målsägande i förundersökningsprotokoll och förhållandet till rätten för den misstänkte att få ta del av underlaget för beslut om åtal.

I ett fall har målsäganden en sekretessmarkering i folkbokföringen då hon behövde skydd från sin före detta make. Under förundersökningen avseende en brottsmisstanke mot honom bytte hon efternamn. När förundersökningsprotokollet delgavs mannen angavs hennes nya efternamn, vilket innebar säkerhetsrisker för kvinnan. Handläggningen var dock korrekt eftersom en målsägandes namn alltid ska anges i förundersökningsprotokollet och den misstänkte har en ovillkorlig rätt att få del av protokollet. Skälet till att reglerna ser ut så här är att den misstänkte behöver känna till målsägandens identitet för att effektivt kunna försvara sig.

JO Renfors konstaterar dock att när identiteten redan är känd finns det inte skäl för den misstänkte att få veta det nya namn som målsäganden bytt till under utredningen. JO Cecilia Renfors har också överlämnat sitt beslut till Justitiedepartementet då det skulle behöva övervägas om den nuvarande regleringen borde ändras på denna punkt.

Herr talman! Vi har från utskottets sida, tidigare uttalat att klagomålsprövning – som är en del av ombudsmännens arbete – ska prioriteras i förhållande till andra arbetsuppgifter eftersom detta är JO:s huvudsyfte. Det är givetvis också av betydelse att ombudsmännen har möjlighet att

utföra specifika inspektioner, och det har ombudsmännen hittills hanterat väl, vilket vi tror även är fallet i framtiden.

Herr talman! Med detta anförande vill jag yrka bifall till utskottets förslag att lägga redogörelsen till handlingarna.
(Applåder)

Anf. 11 LISBETH SUNDÉN ANDERSSON (M):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har nu berett JO:s ämbetsberättelse, och flera har gjort reflektioner över detta. Förra året skedde det en ökning med 9 procent jämfört med året innan. Det innebär alltså 8 040 nyregistreringar av ärenden, vilket är 687 ärenden mer än året innan, så JO har att göra.

De flesta ärenden som kommer in är klagomål från enskilda; det kom över 7 000 sådana ärenden. JO gör även nedslag exempelvis om något uppmärksammats i massmedierna och om det kommer remiss från någon myndighet. Dessutom gör JO inspektioner.

Flest ärenden rör socialtjänsten och framför allt gäller det vårdnadsutredningar, vilket tidigare nämnts. JO säger att vårdnadsärenden är svåra att hantera, eftersom de är otroligt infekterade och det är svårt att få en objektiv bedömning av vad det handlar om.

Antalet LSS-ärenden har även ökat med 113 stycken, vilket är 16 procent mer än förra året. Det finns stora kommunala brister i hanteringen av dessa ärenden. JO konstaterar att det brister i kommunikering, dokumentation, motivering och rätt till partsinsyn.

Bristen i motiveringen, där det motiveras varför beslutet blir som det blir vid en LSS-ansökan, är synnerligen allvarlig. Om man får ett avslag måste man få veta att det är väl underbyggt. JO konstaterade att det fanns en rad brister på detta område 2015. Tyvärr är bristerna 2016 desamma som tidigare, men värre.

Inom områdena för lagen om vård av unga och lagen om vård av missbrukare finns samma bekymmer som inom LSS med brister i hanteringen. Hösten 2015 kom många människor till Sverige. Självklart har det bidragit till ett trängt läge där det är svårt att få resurser och där det finns en brist på personal som ska utreda dessa frågor. Det här är dock oerhört viktigt eftersom det gäller människors allra närmaste frågor. Också här krävs en uppskärpning.

Statens institutionsstyrelse har ”boenden” för tvångsvård och behandling. Till dessa är det kö, vilket är allvarligt för det betyder att unga människor inte får den vård och behandling som de behöver.

Domstolarna har också nämnts tidigare. Även där är det, som med LSS, viktigt med bra motiveringar i domsluten. Folk ska kunna förstå varför de blir dömda, och även personer som domarna inte gäller ska kunna förstå vad det står och varför det blev som det blev.

Det finns en bredd i JO:s granskningsområden. Bland annat har Lantmäteriet granskats, eftersom det där finns väldigt långa handläggningstider. Det kom fram att detta berodde på brist på lantmätare. Nu har dock en utbildning startats i Umeå. Det hjälper alltså att påpeka saker och ting.

Försäkringskassan har också fått en reprimand vad gäller frågan om ersättning för vård utomlands. Sådana ärenden ska behandlas inom 90 dagar, men 2 000 ärenden hade inte blivit behandlade inom denna tidsrymd. Detta är oacceptabelt.

Vidare har vi frågan om verkställighetsärenden, som handlar om när polisen ska verkställa utvisning. Varken i lagtext eller förarbeten ges några besked om vilka befogenheter polisen har i sådana ärenden. Frågan är överlämnad till Justitiedepartementet.

Det finns ytterligare några frågor som har lämnats över till Regeringskansliet och departementen för vidare åtgärder.

Yttrande- och tryckfrihet samt offentlighet och sekretess är också KU-områden. Stefan Holgersson säger att det slags anmälningar som gäller när man inte får ut offentliga papper ”beklagligtvis är så vanligt förekommande att de inte kan ges motsvarande utrymme i ämbetsberättelsen”. Det segas och det fastnar, man talar om sekretess och så vidare. Detta är verkligen något att ta till sig.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag att riksdagen lägger JO:s ämbetsberättelse till handlingarna.

(Applåder)

Anf. 12 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu KU11, *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*.

Justitieombudsmännens historia löper parallellt med KU:s – det är en lång historia. De flesta känner till att idén med ombudsmän är en svensk uppfinning, som successivt sprids över världen. Nästan vart man än kommer kan man se att en ny ombudsman har tillträtt en ny funktion som är oerhört viktig för demokratin i just det landet. Detta kan vi vara stolta över.

Sedan vi fick de allra första ombudsmännen på 1700-talet, som dock inte var JO, har ombudsmannafunktionen förstås utvecklats rejält. I dag är det enkelt att via nätet göra en anmälan till JO. Funktionen är betydligt mer välkänd.

Verksamhetsåret löper mellan den 1 juli och den 30 juni, och enligt årets ämbetsberättelse kom 8 040 ärenden in. Många av dessa lägger man kanske inte jättemycket krut på. Det går säkert ganska snabbt att läsa igenom dem och se att de kan läggas åt sidan. Men en hel del av dem kräver mycket arbete av justitieombudsmännen. De viktigaste avgörandena samlas i en tjock bok, som utgör riktigt intressant läsning. Av föregående talare har vi hört många av de intressanta exempel som justitieombudsmännen tar upp i sin ämbetsberättelse. Det handlar om viktiga avgöranden.

Det jag tycker är intressant i årets ämbetsberättelse är att man den här gången lite tydligare beskriver vilka ärenden som lämnas över till departementen för en extra granskning och där man tycker att regeringen behöver göra en översyn av lagstiftningen eller ändra i olika regler. Tidigare har man gjort på samma sätt, och justitieombudsmännen har, när vi har frågat, meddelat att departementen tar väldigt allvarligt på dessa anmärkningar och man kan se att förändringar görs.

Denna gång synliggörs dock detta lite tydligare i ämbetsberättelsen, vilket jag tycker är bra. Detta möjliggör för oss politiker att följa arbetet framöver och även kunna förstå hur det kommer sig att regeringen tillsätter olika utredningar. Vi ser att det finns en bakgrund.

I ämbetsberättelsen från förra året fanns ganska mycket kritik av kommunernas hantering av framför allt bygglov och inom socialtjänsten. Man kan se att denna trend även finns i år. Det finns mycket kritik på detta

område och vad gäller Lantmäteriet. Handläggningstiderna inom Lantmäteriet är väldigt långa, inte minst för att det saknas personal. Det här förstod vi när vi ställde frågor till justitieombudsmännen om detta. Det saknas även personal ute i kommunernas byggnadsnämnder och på länsstyrelserna vad gäller överklaganden. Där blir handläggningstiderna extremt långa.

Vi ser med tillfredsställelse på att departementen gör förändringar och att de lyssnar noga på justitieombudsmännen. Vi ser även med tillfredsställelse på att en utredare tillsatts för att biträda Justitiedepartementet i att utreda och förslå åtgärder vad gäller att det tar lång tid för utlämnande av allmän handling.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 13 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har tagit del av *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*. Den omfattar tiden från och med den 1 juli 2015 till och med den 30 juni 2016. Ämbetsberättelsen är en stor bok, som Agneta sa. Men konstitutionsutskottet har också träffat justitieombudsmännen och vid det mötet fått del av deras syn på hur Myndighetsövervakningen fungerar. Det är ju det som justitieombudsmännen granskar.

Under detta verksamhetsår nyregistrerades hos JO lite över 8 000 ärenden. Det innebär en ganska stor ökning av antalet ärenden – ungefär 9 procent. I verksamheten gjordes 32 inspektioner av olika myndigheters verksamheter. Antalet avslutade ärenden uppgick till lite över 8 100, en ökning med 12 procent. Det har alltså avverkats fler ärenden än vad som kommit in, och det har gjort att ärendebalansen har minskat till 933 ärenden per den 30 juni 2016. Ärendebalansen motsvarar alltså lite mer än en månads arbete inom myndigheten.

En ganska omfattande arbetsuppgift för våra justitieombudsmän är att svara på remisser. De fick under förra året 155 sådana ärenden att yttra sig över, de flesta från Regeringskansliet.

I juni förra året valde riksdagen, på KU:s förslag, justitierådet Elisabeth Rynning till att efterträda Elisabet Fura som chefsjustitieombudsman. Under året valdes dessutom Stefan Holgersson till ny justitieombudsman.

När det gäller anmälningar inom hälso- och sjukvården påtalar justitieombudsmännen problemen inom IVO, Inspektionen för vård och omsorg, som är den ordinarie myndighet som ska hantera klagomål på det här området. Tyvärr är handläggningstiderna så långa inom myndigheten att justitieombudsmännen fått många klagomål just på IVO, som alltså ska vara en granskningsmyndighet. De klarar inte av sitt tillsynsarbete och sin klagomålshantering. Naturligtvis är det en helt oacceptabel situation för IVO arbetsmässigt, men självklart är det främst en oacceptabel situation för de patienter som framför klagomål till IVO. Här ger justitieombudsmännen en stark signal till regeringen.

När det gäller polisen och Migrationsverket finns det naturligtvis också ett stort antal klagomål till justitieombudsmännen, och det avspeglar givetvis situationen med problem med ärendehanteringens kvalitet och handläggningstiderna inom polisen och Migrationsverket. De här problemen har justitieombudsmännen påtalat för regeringen.

Herr talman! Jag föreslår att riksdagen lägger JO:s ämbetsberättelse till handlingarna på det sätt som konstitutionsutskottet föreslår.
(Applåder)

Anf. 14 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Justitieombudsmannen är en del av riksdagens kontrollmakt. På JO:s hemsida anger man det främsta syftet med sin verksamhet som att främja rättssäkerheten. JO ska särskilt se till att myndigheter och domstolar följer regeringsformens bestämmelser om opartiskhet och saktighet och att den offentliga verksamheten inte gör intrång i medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter. I detta tillsynsarbete kontrollerar JO att myndigheter handlägger sina ärenden och i övrigt utför sina uppgifter enligt gällande författningar. Jag skulle vilja påstå att JO är medborgarnas vakthund såväl som riddare mot Myndighetssverige. Varje höst lämnar JO in sin redogörelse för arbetet under det senaste verksamhetsåret. Det är denna redogörelse vi nu diskuterar.

I redogörelsen konstateras att prövningen av klagomålsärenden tar huvuddelen av handläggningsresurserna i anspråk. Antalet inspektioner och övriga granskningar på JO:s eget initiativ ligger på samma nivå som föregående år men är fortsatt färre än vad myndigheten själv skulle önska. 8 040 ärenden nyregistrerades under perioden, vilket innebär en ökning med drygt 9 procent i förhållande till föregående verksamhetsår. Trots ökningen av antalet inkommande ärenden ökade också antalet avslutade ärenden från föregående år. Vi kan alltså konstatera att effektiviteten inom JO har ökat, vilket är förtjänstfullt. Trots detta och trots alla tidigare inlägg av mina förtjänstfulla kollegor, där de klokt redogjort för ärendet, vill jag ändå ta upp några fall som särskilt berörde mig i detta års ämbetsberättelse.

Vi kan även i denna ämbetsberättelse läsa om såväl brister i kommunernas ärendehantering som ett fortsatt behov av kompetensutveckling inom den kommunala sektorn när det gäller bland annat tillämpningen av centrala förvaltningsrättsliga regler. Kommunerna har i sin roll som arbetsgivare ansvaret för att se till att kommunalt anställda har den nödvändiga kompetensen och de resurser som behövs för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter och för att verksamheten ska hålla en god förvaltningsrättslig standard.

I likhet med förra veckans debatter med KU, då ärendet gällde granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning, kan vi här konstatera att mycket av JO:s granskningar visar att myndigheternas handläggningstider är för långa, att besluten är ofullständiga och krångliga att förstå och att detta sammantaget leder till merarbete. Den tid som detta merarbete tar i anspråk hade JO kunnat ägna åt egeninitierade inspektioner och granskningar. På så sätt hade lidande kunnat besparas våra medborgare.

För mig var ändå den mest skrämmande läsningen det som stod om beslutet gällande en person som hade häktats – samma fall som Veronica Lindholm redogjorde för. Där har allvarlig kritik riktats mot Kriminalvården. Av oklara skäl hölls aldrig några förhandlingar. Därmed saknades laglig grund för att hålla den intagne frihetsberövad efter att de vedertagna fyra dygnet passerat. Den intagne blev kvar i häktet i ytterligare sex veckor. Det är tydligt att Kriminalvården här inte tagit på sig den roll som myndigheten ska ha när det gäller frihetsberövande av människor. Detta är

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Justitieombuds-
männens ämbets-
berättelse*

naturligtvis helt oförsvarbart, och det visar åter vilken betydelse JO har för att tydliggöra sådana allvarliga missförhållanden för oss och regeringen, så att de kan åtgärdas. Det är en central fråga i en rättsstat att ingen sitter frihetsberövad utan laglig grund. Regeringen bör därför noggrant överväga om det behövs lagändringar eller andra åtgärder för att komma till rätta med detta.

I årets ämbetsberättelse finns också sex beslut som rör vård enligt LVU. Där handlar kritiken ofta om brister i utredningarnas kvalitet vad gäller såväl socialtjänstens slutsatser som utredningsmetodik. JO konstaterar att även om man tycker sig se att fel kan ha begåtts innehåller utredningarna ofta ett så stort mått av rena bedömningar att det är svårt att anlägga synpunkter utifrån ett JO-perspektiv. Sådana ärenden avskrivs därför ofta med motiveringen att det inte finns tillräckliga skäl att inleda en utredning. Även inom detta område finns alltså mycket kvar att göra för att värna medborgarnas rättigheter.

Sedan 1809, har jag fått lära mig, finns det orsak att återkomma i frågan om JO:s verksamhet och ämbetsberättelse, men för detta ämbetsår yrkar jag på godkännande av utskottets anmälan.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

*Handlingsplan
2016–2018 till
skydd för barn mot
människohandel,
exploatering och
sexuella övergrepp*

§ 5 Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU5

Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (skr. 2015/16:192)
föredrogs.

Anf. 15 ANDERS HANSSON (M):

Herr talman! I dagens debatt ska vi hantera regeringens skrivelse med namnet *Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp*. Syftet med handlingsplanen är att beskriva hur man från svensk sida vill arbeta med att förebygga kränkningar mot barn och effektivt skydda barnen. Därtill ska gärningsmän lagföras, och vi ska ge de barn som sorgeligen utsatts för dessa brott det stöd och den hjälp som de så väl behöver.

När man läser om vilka hemska gärningar som barn utsatts för, såväl här hemma i Sverige som i andra länder, blir man bestört, ledsen och slutligen ärligt talat förbannad. Vår uppgift som förtroendevalda i Sveriges riksdag är att skydda våra invånare mot övergrepp och kränkningar. Det gäller *alla* invånare, inte bara vuxna utan i synnerhet våra barn. Jag vågar vidare påstå att denna fråga är en fråga som enar samtliga partier över parti gränserna i en kraftig övertygelse att vi måste göra allt vi bara kan för att förhindra att barn och vuxna utsatts för människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

I handlingsplanen finns också en redovisning för de utredningar som har arbetat med frågor kopplade till det område handlingsplanen berör,

bland annat Människohandelsutredningens och Sexualbrottskommitténs arbete. En översyn av straffbestämmelserna har också gjorts när det gäller kontakt med barn i sexuellt syfte. Samtliga dessa utredningar har slutredovisat sina uppdrag, och många kloka förslag har förts fram. En del av dessa har tagits med i handlingsplanen medan merparten av förslagen för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Vi i Moderaterna ser med stor förväntan fram emot de lagförslag som bör komma inom kort i dessa frågor.

Herr talman! En handlingsplan blir till sin natur tämligen övergripande och visar i stället den inriktning som politiken i detta fall ska ha mellan 2016 och 2018. De mer konkreta lagförslagen eller lagförändringarna kommer i nästa skede.

Vi i Moderaterna tycker att handlingsplanen är väl genomarbetad och ett bra steg i rätt riktning på ett mycket viktigt område inom rättspolitik. Att inhämta kunskap om omfattningen av dessa brott, ge våra brottsbekämpande myndigheter bästa förutsättningar att arbeta och samordna insatser mellan myndigheter är viktiga steg för att på allvar kunna bekämpa människohandel, exploatering och sexuella övergrepp mot barn. Tillsammans med de förslag som tidigare nämnda utredningar kommit fram till kan vi lägga en bra grund på detta område. Detta välkomnar vi i Moderaterna.

Herr talman! Jag nämnde tidigare i mitt anförande vikten av att såväl barn som vuxna skyddas från denna typ av kränkningar och övergrepp. I detta ligger kanske också skrivelsens uppenbara brist, låt vara att det är en mindre brist: Den hanterar endast skyddet för barn avseende dessa brott. I den mycket komplexa frågan som gäller människohandel skulle vi i Moderaterna och våra allianskollegor i Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna gärna ha sett ett mer övergripande och mer samlat grepp genom en nationell handlingsplan för all människohandel oavsett om den berör barn eller vuxna. Människohandelsutredningen har lämnat många bra förslag som skulle kunna ha arbetats in i en gemensam nationell handlingsplan. Detta är också grunden för vår gemensamma alliansreservation i betänkandet, reservation 11, som jag självfallet ställer mig bakom. Med detta sagt är ändå skrivelsen ett positivt steg i rätt riktning med bra och ändamålsenliga åtgärder och föresatser för att förhindra människohandel med barn.

Herr talman! Det bör nämnas att en möjlig anledning till min och mitt partis positiva inställning till skrivelsen är att vi inom justitieutskottet har behandlat många av dessa frågor tidigare. Redan 2010 tog alliansregeringen initiativ till en ny utformning av människohandelsbrottet. Allianspartierna har också under riksmötena lagt fram krav på nationella handlingsplaner sedan tidigare.

Människohandel och i synnerhet människohandel med barn engagerar inte bara hela utskottet utan också många riksdagsledamöter utanför vårt utskott. Av denna anledning har också en majoritet i utskottet riktat ett antal tillkännagivanden till regeringen i syfte att få till stånd förändringar inom lagstiftningen på området. Tillkännagivandena har berört

- skärpt straff för människohandel och koppleri
- översyn av straffskalan för köp av sexuell handling av barn

- övervägande av att höja straffminimum genom att ta bort böter i straffskalan vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst
- en mer ändamålsenlig lagstiftning när det gäller kontakt med barn i sexuellt syfte
- att straffet för just kontakt med barn i sexuellt syfte måste skärpas.

Dessa tillkännagivanden har sedan hanterats i bland annat Sexualbrottskommitténs arbete, Människohandelsutredningens arbete, olika departementspromemorior och inte minst i denna handlingsplan. Vi i Moderaterna anser att det är bra att regeringen hörsammar de tillkännagivanden som justitieutskottet och Sveriges riksdag riktat till regeringen. I detta fall tror jag också att regeringspartierna inte stötte på alldeles för stort motstånd för att genomföra åtgärderna i enlighet med tillkännagivandena.

Viljan att göra någonting på detta område är en fråga som enar alla riksdagspartier. Låt oss tillsammans göra det bästa möjliga för att barn ska kunna växa upp utan risk för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till vår reservation nr 11.
(Applåder)

Anf. 16 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! När vi har debatterat olika betänkanden där Sverigedemokraterna föreslagit skärpta straff har vi av er andra partier ofta utmålats som ett parti som bara vill höja straffen för allt och alla, i tid och i otid. Det är inte ofta som jag får ge er andra partier rätt, men på den här punkten har ni faktiskt rätt. Det är en hållning som vi har, men det är inte någon principlös hållning utan en principfast hållning, där utgångspunkten är att socialliberala krafter i vårt land har fått utforma lagar, regler och rättspraxis under en väldigt lång tid. Med en sådan utgångspunkt finns det likaså inget annat alternativ än att i princip inom varje område skärpa straffen.

När det skrivs om olika domar i tidningar och när vi ser vilka brottslingar som släpps ut ur våra fängelser – om de ens får ett fängelsestraff i dag – så är reaktionerna från allmänheten oftast chockartade, för att då inte tala om de fall där det funnits ett mänskligt brottsoffer. Jag har tagit del av rätt många brottsoffers reaktioner, och de menar ofta att utdömda straff i vårt land är ett skämt och en upprepning av den kränkning som brottslingen utsatt brottsoffret för, fast den här gången är det samhället som kränker brottsoffret med för låga straff.

Och det är just med brottsoffret som utgångspunkt som vi sverigedemokrater har utformat vår kriminalpolitik. Ni andra fokuserar mycket på bortförklaringar om orättvisor i samhället, på sociala åtgärder och klas-samhällesanalyser. Samma typ av svar upprepades också av Anders Ygeman så sent som förra torsdagen på min fråga om förnyad brottsstatistik. Invandrades överrepresentation i brottsstatistiken har enligt regeringen sociala orsaker. Vad det är för sociala orsaker som föranleder en kraftig överrepresentation i sexualbrott bland utrikesfödda är såklart en svår ekvation för regeringen att förklara.

Men allt detta visar på en blind fläck hos regeringen. Man saknar ett tydligt brottsofferperspektiv. Man vill inte se de bakomliggande orsakerna

till brott. Man är helt fastlåst vid att vid varje givet tillfälle skuldbelägga klassamhället i stället för att skuldbelägga dem som begår brott.

Trots denna blinda fläck lyckas dock samhällsdebatten med påtryckningar från oppositionen, kanske främst Sverigedemokraterna, att få regeringen att agera mellan varven. Och även om det ofta är tandlöst och för mjuka skärpningar är det ändå något positivt.

Sverigedemokraterna har under flera år drivit på för att brottsofferperspektivet ska genomsyra området sexualbrott mot barn. Det primära vid en straffmätning får aldrig vara brottslingens perspektiv – det måste vara brottsoffrets perspektiv.

När det kommer till brott som sexuellt ofredande av barn, ringa barnpornografibrott eller köp av sexuell handling av barn är det ni andra partier i denna församling som under alla år har haft fritt spelrum att utforma straffen för dessa brott. Det som ni tillsammans har landat i är att böter är ett rimligt straff för de brotten.

Att böter är ett rimligt straff för förövare som kanske satt spår för resten av livet hos ett brottsoffer är såklart någonting som Sverigedemokraterna aldrig kan acceptera. Har man brottsoffren som utgångspunkt är dagens låga straffvärden ett skämt – det är en återupprepad kränkning från samhällets sida gentemot brottsoffren. Det är med beaktande av den utgångspunkten som vi står fast vid att böter ska tas bort från straffskalorna och att högsta nivån ska höjas för dessa brott.

Herr talman! Vi kan även se att vissa allianspartier har reservationer som närmar sig Sverigedemokraternas hållning. Det är såklart någonting positivt. Ett problem är dock att det finns krafter inom Alliansen som aktivt motarbetar Sverigedemokraterna eller de partier inom Alliansen som vill närma sig Sverigedemokraternas riktning.

Utskottet skulle kunna skärpa straffen ytterligare när det kommer till sexualbrott mot barn. Men det är främst Centerpartiet som inte vill se några sådana samtal mellan Sverigedemokraterna och de allianspartier som vill skärpa straffen. Jag tycker att det här betänkandet kan utgöra en tankeställare för väljarna ute i stugorna.

Centerpartiet offerar en möjlighet att ge barn som utsätts för sexualbrott en rejäl upprättelse för att Centerpartiet av någon anledning inte vill att Alliansen ska samordna sina reservationer med Sverigedemokraterna. Om den rödgröna regeringen ska hängas ut för att den av ideologiska skäl saknar ett brottsofferperspektiv måste jag säga att Centerpartiets hållning i det här fallet är än värre.

Min uppmaning är som alltid: Försök att samordna er inom Alliansen där ni samlat vill närma er Sverigedemokraternas politik! Då kommer era förslag att bli verklighet med Sverigedemokraternas stöd. Än bättre blir det såklart om vi tillåts vara med och utveckla förslagen redan från början.

En ny uppmaning från min sida är att man på riktigt ska sätta hårt mot hårt när enskilda partier inom Alliansen vill sätta stopp för samtal med Sverigedemokraterna, som i det här fallet hade kunnat leda till att barn som utsätts för sexualbrott skulle få en rejäl upprättelse. Partier som inte vill ta ansvar för samhällsutvecklingen bör mötas av konsekvenser från de partier som är beredda att ta ansvar.

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Handlingsplan
2016–2018 till
skydd för barn mot
människohandel,
exploatering och
sexuella övergrepp*

Herr talman! Vi står bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag i denna debatt bifall endast till reservation 5. Jag uppmanar fler partier att göra det, med eller utan tillåtelse från Centerpartiet.

Anf. 17 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Människohandel är ett vidrigt brott – om det är vi nog alla överens. Sexuella övergrepp är vidriga brott. Det är det redan när det gäller vuxna. När dessa brott riktas mot barn känns det som att hjärtat går sönder. Det är helt enkelt en fruktansvärt grym brottslighet som måste bekämpas effektivt och outtröttligt.

Det är bra att regeringen lägger fram handlingsplanen, och i stort sett är det fråga om rimliga och relevanta åtgärder. Målen är och ska vara att inget barn ska behöva utsättas. Men medlen kräver att alla samhällets olika funktioner och institutioner som adresseras i regeringens skrivelse kan förväntas ha förmågan att leverera.

Polisen är naturligtvis central i denna, liksom annan, brottsbekämpning. Och det finns stora frågetecken när det gäller polisens förmåga att klara ens den basala trygghetsnivån i vissa delar av landet. Vi måste förstå att den situationen behöver styras upp för att en handlingsplan om detta angelägna ämne, eller andra saker, ska ha någon tyngd i verkligheten.

Polisen är hårt pressad. Förra veckan var jag i Malmö. Malmö har tre av de områden som polisen pekat ut som särskilt prioriterade, men det känns inte som att någon effekt har inträtt av någon sådan prioritering.

Förra året ägde 156 kriminella skjutningar rum i Malmö – 156 stycken. Sju av dem fick dödlig utgång. Därtill är många skadade och kanske märkta för livet. Gängkriminaliteten håller på att koppla ett grepp om dessa delar av Sverige. I de kvarteren råder i praktiken inte lagen. Den skyddar ingen, och det har gått så långt att kriminaliteten har flyttat ut på gatorna. De kriminella är inte längre rädda för att åka fast. Polisen är någon annanstans. De har något annat som de måste göra.

Visst, allt är inte nattsvart. Vi ser en långsiktig trend där tryggheten ökar och brottsligheten minskar. Men så är inte fallet i Rosengård och i de andra områden där en annan verklighet råder. De som bor där är också en del av det samhälle som är värt att skydda.

Poliserna gör säkert vad de kan. Men när vi var där i måndags berättade de att de är 13 poliser där som kan utreda grova brott. Då ska man veta att polisens eget metoddokument fastslår vikten av att ett stort antal medarbetare med olika kompetenser kommer in tidigt i utredningen. En så kallad PUG-grupp består normalt av 25–30 personer. Det ska alltså jämföras med dagens realitet: 13 poliser i Malmö som kan utreda grova brott.

Regeringens sätt att styra polisen imponerar, ärligt talat, inte. Jag tror att stora förändringar är nödvändiga. Poliserna måste känna att de har den förmåga som krävs för att de ska kunna göra ett bra jobb, och det behövs fler poliser för att säkra tryggheten.

Jag brukar i de här sammanhangen påminna om behovet av resurser. Sedan jag först förde saken på tal i början av förra året har det hänt en hel del. I Alliansen var vi tidigt överens om behovet av resursförstärkningar, och till slut insåg även regeringen att så var fallet och aviserade en satsning på polisen.

Tyvärr ligger de väsentliga delarna i regeringens satsningar först efter nästa val. Människors trygghet hotas redan i dag, och det verkar nu på vissa håll bli allt värre. Som jämförelse kan sägas att vi från Centerpartiets sida anslår 520 miljoner redan i år i vår budgetmotion. Regeringen lägger bara 100 miljoner. Skälen till detta påstås ofta vara att det tar två och ett halvt år att utbilda nya poliser. Det är sant. Men det finns en annan sida av personalutmaningen, nämligen de som slutar eller de som efter allt stök nu överväger att göra det. Resurser måste till för att styra upp arbetssituationen och villkoren för dem. Resurser behövs även till andra saker som kanske inte skulle ha behövts om polisen hade full bemanning. Men de krävs i en extraordinär situation för att säkra tryggheten.

Om vi inte klarar detta och om vi inte klarar att säkra rättssamhällets funktion – att se till att lagen följs och att brottslingar lagförs – saknar varje handlingsplan värde och relevans, herr talman.

Herr talman! Det är normalt att föredra att kontrollfunktioner skiljs från den som bär ansvaret för utförande. Det finns inga skäl att tro att polisen skulle missköta det nationella rapportörskapet, men en självständig och oberoende rapportör är en bättre princip. Det är dessutom av yttersta vikt att samordningen mellan olika delar av samhället fungerar bra när det gäller att hantera dessa viktiga frågor, och det finns en potentiell svaghet i att en av parterna i en sådan samverkan äger problemformuleringen.

Polisen har i dagsläget utöver detta mycket att jobba med på många olika brottsbekämpande områden. Och givet vad vi vanligen hamnar i för slutsatser när polisen debatteras här och på andra ställen driver vi på för att polisen ska vara mer operativ i den akuta brottsbekämpande rollen – som läget är nu. Möjligen skulle det vara en kapacitetshöjande avlastning för polisen att ha en oberoende rapportör.

Någonting som är oerhört viktigt är internationellt samarbete. Det är av väsentlig betydelse för att man ska kunna bekämpa dessa brott. Vi lyfter särskilt den aspekten i Centerpartiets motion om detta.

Även om barnperspektivet är viktigast och frågan om dessa brott just mot barn är mer angelägen än något annat tycker jag också, i enlighet med vår alliansgemensamma motion, att det borde till en nationell handlingsplan för all människohandel.

Jag står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 11, som Anders Hansson redan har yrkat bifall till, och reservation 10 om att effektivisera det internationella polisiära samarbetet.

(Applåder)

Anf. 18 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Detta är en viktig handlingsplan till skydd för barn mot människohandel men även sexuella övergrepp.

Jag vill inleda anförandet med att säga att jag tycker att det är tråkigt att inte ansvarig minister närvarar i denna viktiga debatt. Det må vara en handlingsplan med allmänna inriktningar, men det är ändå en viktig signal om vilka aviserade politiska initiativ Socialdemokraterna och Miljöpartiet tänker ta.

Jag har lyssnat på Sverigedemokraternas inlägg. Det låter som att det är de som står här med ett batteri av åtgärder. Men när det gäller samtliga dryga 20 punkter har de ett enda yrkande. Liberalerna har nio yrkanden,

och inget av dessa har Sverigedemokraterna röstat för i justitieutskottet vid behandlingen av detta betänkande.

Liberalerna ser mycket allvarligt på dessa frågor. Vi har lagt fram förslag bland annat när det gäller kontakt i sexuellt syfte med barn. Det gäller skärpta straff för sexualbrott mot barn. Vi har krävt åtgärder för ökat internationellt samarbete, inte minst inom Europol på EU-nivå. Vi har även ställt krav på, yrkat på och lagt fram förslag om att vi ska intensifiera arbetet för att förhindra att ensamkommande barn avviker.

Länsstyrelsen genomförde nyligen en undersökning som visade att 1 800 ensamkommande barn har avvikit och gömt sig. Man vet inte var de finns. När man har försökt att studera varför barnen avviker, inte längre finns i kommunerna eller på institutionerna, har det bland annat framkommit att de är rädda för staten, för myndigheterna, och att de inte vet vad som kommer att hända i framtiden; de är rädda för att avvisas och utvisas. Den tredje punkten är att de inte har för avsikt att söka asyl i Sverige och därmed sticker och gömmer sig.

Några av dessa ungdomar ägnar sig tyvärr åt grov organiserad brottslighet och kriminalitet runt om i våra kommuner, men många utnyttjas också i människohandelssyfte och för sexuella syften. Jag beklagar verkligen att regeringspartierna inte heller på den punkten går oss till mötes i betänkandet.

När det gäller förslaget om att se över straffbestämmelserna för kontakt med barn i sexuellt syfte, som också tas upp i betänkandet, herr talman, har Liberalerna ett yrkande. Vi har också ett gammalt tillkännagivande från 2014/15. Regeringspartierna svarar oss i utskottets hantering av frågan att den är under beredning. Det lämnades en departementspromemoria till Justitiedepartementet i början av 2015, och nu skriver vi 2017. Mina frågor till Socialdemokraterna är: Hur länge ska denna fråga beredas? Varför vill ni avslå vårt yrkande om att skärpa straffet när det gäller kontakt med barn i sexuellt syfte?

Det finns på flera punkter svagheter i handlingsplanen, trots att vi ändå står bakom ansatsen. Det är mycket avsikter och överväganden. Det finns en annan viktig och aktuell punkt som handlar om livestreaming över internet av sexuella övergrepp. Även där har Liberalerna tidigare haft yrkanden. Alliansen tillsatte en utredning 2014. Det kom material till regeringen för ett år sedan. Jag såg nyligen ett inlägg med justitieministern där han sa att det kommer att finnas en lagstiftning på plats 2018 för att kriminalisera spridning av sexfilmer på internet. Jag tycker att det är för sent. Liberalerna tycker att vi ska göra vad vi kan tillsammans med regeringen för att om möjligt tidigarelägga den lagstiftningen. Problemet är akut.

Herr talman! Vi i Liberalerna står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men vi vill särskilt lyfta upp reservation 4, där vi tar upp vårt krav på höjt straff för kontakt med barn i sexuellt syfte.

Andra kollegor har tagit upp punkten om kapacitet och förmåga. Men även här tycker jag att Socialdemokraterna är svaret skyldiga. Ni kan inte i en handlingsplan avisera, överväga och lova resurser, utredningar och kompetenssatsningar när polisen och åklagarväsendet – inte minst polisen – går på knäna. Den matematiken och politiken går inte ihop.

(Applåder)

Anf. 19 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det kan uppfattas som att Roger Haddad skryter över att Liberalerna har så många reservationer till betänkandet som syftar till att skärpa straffen för framför allt sexualbrott mot barn. Han påvisar då att Sverigedemokraterna minsann bara har en reservation till betänkandet.

Det säger väldigt lite om själva innehållet. I vår reservation har vi tagit upp nästan samtliga de reservationer som Roger Haddad har gjort till flera reservationer i betänkandet. Om Roger Haddad är intresserad av att skärpa straffen på riktigt är situationen sådan att i voteringen är Sverigedemokraterna ett större parti än Liberalerna. Er reservation kommer att falla, men då har ni möjlighet att rösta på den politik som Roger Haddad säger är så viktig med skärpta straff för sexualbrott mot barn. Då kan ni rösta på Sverigedemokraternas reservation för att få i princip samma innehåll.

Är Roger Haddad beredd att göra så i kammarens votering för att få ett bredare stöd för det du själv har talat om är så viktigt?

Anf. 20 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Flera av de stora utredningarna som nämns i betänkandet tillsattes av dåvarande Folkpartiet och alliansregeringen, inte av Sverigedemokraterna. När det gäller skärpta straff för människohandel eller utnyttjande av tiggare har det kommit ett utredningsförslag till regeringen som bereds.

Jag har tittat på yrkandet. Fokus är straff för människohandel. Men det jag lyfte upp i mitt huvudanförande var skärpta straff för kontakt med barn i sexuellt syfte, skärpta straff för köp av sexuell handling av barn och inte minst åtgärder för att förhindra att barn försvinner. Dessa punkter har Sverigedemokraterna valt att inte ställa sig bakom, om ni nu tycker att de är viktiga frågor. Det är olyckligt.

Anf. 21 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det förefaller vara så att Roger Haddad inte har läst den reservation som Sverigedemokraterna har skrivit. Där finns samtliga brottskategorier han nämner med. Kontakt med barn i sexuellt syfte, ringa barnpornografibrott och alla de andra punkterna finns omnämnda i vår reservation. Vi föreslår att böter ska tas bort från straffskalan, och vi föreslår höjda straffvärden för dessa brott.

Det förefaller vara så att Liberalernas reservationer kommer att falla i kammaren. Då är det möjligt för Liberalerna att rösta på vår reservation i stället för att samla ett bredare stöd för de frågor som Liberalerna säger är så viktiga i samhället.

Men jag tolkar det så att Liberalerna vill fortsätta att isolera Sverigedemokraterna och det möjliga samarbete som kan finnas mellan partierna i de frågor där vi tycker lika i sak. Så tolkar jag detta, herr talman. Det kan vara lite småsint från Roger Haddads sida.

Faktum är att Roger Haddad påstår att Sverigedemokraterna har för få reservationer. Faktum är att vi har tagit med alla de reservationsidéer som Liberalerna har lagt fram i betänkandet, fast vi har samlat dem i en reservation. Vill Haddad se ett bredare stöd för den politik som han säger är så viktig kan ha rösta på Sverigedemokraternas reservation i kammaren – men det tror jag att han är lite för fin för.

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Handlingsplan
2016–2018 till
skydd för barn mot
människohandel,
exploatering och
sexuella övergrepp*

Anf. 22 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Jag är trött på denna spelteoretiska debatt som drabbar justitietskottet. Det här handlar inte om hur olika partier röstar i grunden, utan det här handlar om en handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. Här finns 20 yrkanden där SD har en punkt, men det lät på Adam Marttinen i talarstolen som att det är han som har lagt fram 25 punkter där vi andra säger nej. Det är inte sant!

Sverigedemokraterna har en reservation, och jag har tolkat det så att Adam Marttinen står bakom den. Det får du göra. Jag har nio reservationer, det vill säga nio yrkanden, som Liberalerna naturligtvis står bakom. Och vi lyfter särskilt fram straff för kontakt med barn i sexuellt syfte.

I frågan om majoriteten i justitietskottet har det fungerat fram till i dag. Sverigedemokraterna har ibland hoppat på alliansgemensamma motioner, och det har skapat så kallade tillkännagivanden. Det låter nu som att det inte skulle ha fungerat så, men det är så det har fungerat i justitietskottet. Jag förstår inte varför några försöker få den debatten att verka ny.

Jag gör följande tolkning: Regeringens handlingsplan är svag. Sverigedemokraterna har inte tillräckligt med förslag. Ni kan inte stå här och säga att ni vill skärpa straffen, komma åt människohandeln, ta itu med ungdomars och barns försvinnanden, samtidigt som Liberalerna har sådana konkreta förslag som ni inte står bakom.

Anf. 23 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Människohandel är ett hänsynslöst utnyttjande av en människa i en utsatt situation. Offer för människohandel är ofta unga som upplevt fattigdom och svåra förhållanden i sina hemländer. Till dem som förs till Sverige ges ofta falska löften, och de har svårt att ta sig ur en eskalerande hot- och våldsspiral eftersom de helt saknar språkkunskaper, kanske omvärldskunskaper och ett socialt nätverk.

Den stora gruppen ensamkommande barn och unga som har försvunnit i Sverige eller avvikit aktualiserar ytterligare nödvändigheten av en handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

Den grova organiserade brottslighetens motto är största möjliga vinst till minsta möjliga risk. Handel med människor för sexuella ändamål är på många sätt förknippad med mindre risker än till exempel handel med narkotika, som ju ger längre fängelsestraff. Människor kan också säljas om och om igen. Det är så de tänker inom den grova organiserade brottsligheten.

Därför måste samverkan mellan polis och sociala myndigheter fungera. Det är viktigt för framgång i arbetet mot människohandel, liksom samverkan med civila aktörer såsom hotell, restauranger och andra näringsidkare och ideella organisationer. Det måste framarbetas bättre rutiner för samarbetet mellan polis, socialtjänst, gode män, Migrationsverket med flera.

Samtidigt finns det i dag goda exempel hos polisens enheter som specifikt arbetar mot människohandel och liknande brottslighet, hos socialtjänsten, hos frivilligorganisationerna och inte minst hos de kommuner som har mottagningsenheter.

Före jul, herr talman, var jag ute och både åkte och gick med prostitutiongruppen. Jag följde två arbetspass under två fredagskvällar före jul och såg hur arbetet fungerar i praktiken – i den lilla gruppen väldigt väl – med polis, socialtjänst och ideella organisationer i kampen för att hjälpa människor ur människohandel.

Jag har också varit med gränspolisens ensamkommandegrupp i Stockholm. Den arbetar riktat mot ensamkommande barn med att se deras behov, hjälpa personer som utsätts för brott, beivra brott och se till att de som har utfört brott tas om hand. Även där fungerar samarbetet med polisen och socialtjänsten väl. Problemet är att de är för få.

En avgörande faktor för att arbetet med att stärka barns rättigheter och bekämpa människohandel, exploatering och sexuella övergrepp mot barn är att Polismyndigheten har de resurser som krävs för att kunna prioritera det arbetet.

Människohandelsutredningen konstaterar också det självklara: För att människohandel och annan relaterad brottslighet ska kunna prioriteras krävs resurser och kompetens i samtliga polisregioner.

Kampen mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp är en högt prioriterad fråga för Kristdemokraterna. Vi stöder regeringens arbete i den handlingsplan som har tagits fram, men vi ser att det finns ett antal punkter där man borde ha gått längre.

Den viktigaste punkten är den om polisens resurser. Vi har en reservation i betänkandet som lyfter fram att polisen måste ha resurser för att kunna arbeta fokuserat i hela landet. Det är reservation 14, som jag yrkar bifall till.

Svensk polis är i kris. Trots den ansträngda situationen har regeringen inte insett hur allvarligt läget är. De stora budgetsatsningarna kommer först efter valet.

Vi kristdemokrater föreslår en kraftfull förstärkning av svenskt polisväsen. Vi föreslår 2 600 nya polisanställda – 2 000 poliser över hela landet, 100 poliser i nationella insatskonceptet för att höja vår terrorbekämpningsförmåga och 500 civilanställda utöver dem som redan anställts för att avlasta och renodla polisens arbetsuppgifter så att fler kan arbeta med kärnverksamhet, i yttre tjänst och med utredningar. Det kan också stärka polisens möjlighet att prioritera arbetet mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp mot barn.

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag inte bifall till den reservation vi har som rör Barnombudsmannens uppdrag att öka kunskapen om varför ensamkommande barn försvinner, men jag står givetvis bakom den. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2017, men med tanke på hur angelägen frågan är borde arbetet intensifieras och bli klart snabbare. I uppdraget ingår att inhämta upplysningar från Migrationsverket. Det är viktigt, men vi tycker att uppdraget borde innehålla att hämta upplysningar även från polis och socialtjänst, som ju jobbar praktiskt med de här frågorna.

Vi står också bakom den alliansgemensamma reservation 11 om att ha en nationell handlingsplan mot all människohandel, alltså även när det är vuxna som utsätts.

Det ligger lite utanför det här betänkandet, men i går presenterade Kristdemokraterna ytterligare sju skarpa förslag för att på allvar ta upp kampen mot sexuella övergrepp på barn och skarpa lagstiftningen mot

barnpornografibrott. Det handlar om skärpta straff, höjda minimistraff, sänkta krav för att brott ska räknas som grova, mer pengar till forskning och att utreda kemisk kastrering som påföljd. Det handlar också om fler poliser.

Det här är en fråga som måste prioriteras. Det gör vi kristdemokrater.
(Applåder)

Anf. 24 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! I dag debatterar justitieutskottet betänkandet *Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp*. Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Människohandel är ett brott som innefattar ett hänsynslöst och cyniskt utnyttjande av människor. Människohandel är också en allvarlig kränkning av den enskilda individen och individens rätt till sin egen kropp. Regeringen har konstaterat att människohandel i alla dess former är ett mycket allvarligt brott som också är ett allvarligt hinder för att brottsoffret ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

Arbetet mot människohandel har ett starkt barnrätts- och jämställdhetsperspektiv och är därför en högt prioriterad fråga för regeringen. Just denna handlingsplan innehåller flera mål och åtgärder inom dessa områden för perioden 2016–2018.

Målen är att barn inte ska bli offer för människohandel eller utsättas för sexuella övergrepp eller exploatering vare sig i Sverige eller i samband med exempelvis Thailandsemestern eller en affärsresa. Ytterligare mål är att alla barn som har varit offer ska få det stöd och skydd som de behöver. Slutligen vill vi främja barns kunskaper om deras rättigheter till skydd mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp och ge dem möjligheter att själva motverka sin utsatthet. Åtgärderna för att uppnå dessa mål gäller även de mellan 2016 och 2018.

En åtgärd är att Länsstyrelsen i Stockholms län fortsätter sitt uppdrag enligt regleringsbrevet: att samordna spridningen av kunskap och metoder mellan myndigheter samt genomföra dessa för att ge barn stöd och skydd mot människohandel och exploatering.

Regeringen har inrättat en tjänst som ambassadör för arbetet mot människohandel. Avsikten är att skapa ett effektivt internationellt samarbete för att motarbeta människohandel.

Regeringen har de senaste åren också träffat bilaterala avtal för att bekämpa människohandel och sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande, framför allt till länder som Thailand, Vietnam och Kambodja, där det finns starka indikatorer på att detta har förekommit.

Stockholms länsstyrelse har också i uppdrag att genomföra en fördjupad studie om de grupper av barn som bedöms vara särskilt sårbara, såsom ensamkommande asylsökande barn, barn som inte ansöker om asyl och barn vars vårdnadshavare själva är utsatta för människohandel. Man ska även granska polisanmälningar för att försöka identifiera varför så få förundersökningar om misstänkt människohandel leder till åtal. Man ska genom dialog med kommuner, Migrationsverket, polisen och Åklagarmyndigheten försöka utröna vad som kan gå fel och föreslå åtgärder. Detta ska redovisas senast den 1 februari i år.

En annan åtgärd är att Barnombudsmannen har fått i uppdrag att fråga de barn som kommit tillbaka efter att ha avvikit om omständigheterna bakom deras försvinnande och lyssna på dem – detta för att få mer kunskap.

Regeringen ger också Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en informationskrift till socialtjänsten om att utreda barns behov av stöd och skydd i transnationella ärenden där barn har utsatts för människohandel eller sexuella övergrepp. Man ska även ta fram kunskapsstöd till socialtjänsten och hälso- och sjukvården för samtal med barn.

För att få mer kunskap om polisiära metoder har Brottsförebyggande rådet fått i uppdrag att ta fram en sammanställning av metoder och arbetsätt för att förebygga upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer.

Herr talman! Alla dessa åtgärder är politiskt viktiga för att få till en förändring. Men man får inte glömma att det också är väldigt viktigt att jobba förebyggande mot människohandel och sexualbrott – detta för att ingen ska behöva genomgå dessa traumatiska upplevelser. Om människor ändå utsätts för detta är det samhällets skyldighet att göra sitt yttersta för att brottsoffret ska få det stöd som krävs för att återvända till ett meningsfullt liv.

Regeringen kommer därför i förebyggande syfte att bidra till finansiering av arbete med att förebygga sexualbrott mot barn som Anova, tidigare Centrum för Andrologi och Sexualmedicin, vid Karolinska Universitetssjukhuset bedriver. Avsikten är att de personer som vill ska få den hjälp som de behöver för att hantera sin sexualitet och därmed inte begå övergrepp mot barn.

Allmänna Barnhuset får medel för att utveckla en modell för bättre stöd och behandling av barn som har utsatts för sexuella övergrepp och fysiskt våld. Man får även medel för informationsspridning till barn om deras rättigheter och vart de ska vända sig.

Regeringen har även tagit fram ett skolutvecklingsprogram som ska stärka eleverns förmåga till kritisk användning av internet. Det ska minska riskerna för att de blir offer för skadliga kontakter via nätet.

Regeringen bedömer att det finns behov av att fortsätta utvecklingen inom rättsväsendet för att förebygga och bekämpa sexualbrott mot barn. Sexualbrott mot barn sker ständigt i nya sammanhang, och inte minst internet och sociala medier har fört med sig nya möjligheter för gärningsmännen att begå brott. Barn som faller offer för sexualbrott utsätts för en allvarlig integritetskränkning och drabbas ofta av långvarigt lidande.

Regeringen ser för närvarande över ett stort antal bestämmelser i syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för barn gällande sexualbrott och har därför för avsikt att ge Polismyndigheten i uppdrag att föreslå åtgärder för att förstärka förmågan att bekämpa sexualbrott mot barn. Det gäller bland annat internetrelaterade sexualbrott mot barn, livestreaming av övergrepp, utnyttjande av barn i samband med utlandsresor, fall då barn säljer sex, människohandel med barn, sexuell utpressning med krav på bilder och handlingar samt kontakt med barn i sexuellt syfte.

När det gäller höjt straff för kontakt med barn i sexuellt syfte efterfrågades en handlingsplan. Tidsplanen ser just nu ut så att en proposition kommer tidigt i höst, och förhoppningsvis, om allt går väl, kan detta träda i kraft i januari 2018.

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Handlingsplan
2016–2018 till
skydd för barn mot
människohandel,
exploatering och
sexuella övergrepp*

Regeringen kommer kontinuerligt att följa upp handlingsplanen fram till 2018 och vid behov vidta ytterligare åtgärder, vilket betyder att inga dörrar ännu är stängda.

Med anledning av det jag anfört yrkar jag alltså bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 25 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Först vill jag få fört till protokollet att vi har yrkat bifall till reservation 4 i betänkandet.

Åter till Sanne Lennström, som förtjänstfullt har gått igenom betänkandet och handlingsplanen, men det är som sagt mycket planering, avsikter och överväganden. Till skillnad från Socialdemokraterna avsätter vi hundratals miljoner till polisen, och varför är det viktigt? Jo, när det gäller denna typ av brott – barnpornografi och sexuella kontakter med barn – har Polismyndigheten själv sagt att man inte klarar av mängden data man får in. Jag har sett nyhetsinslag om att det kan ta upp till tre år innan man kan lagföra och döma personer för barnpornografibrott.

Skärpt lagstiftning är alltså en del. Men låt oss gå tillbaka till vårt förslag, där vi satsar på polisen men inte minst på Nationellt forensiskt centrum, som vi i Liberalernas budget förstärker med 20 miljoner. Detta gör vi för att förkorta ledtiderna i utredningar gällande barnpornografibrott och sexualbrott, men också för att förstärka polisens kapacitet.

Min fråga till Socialdemokraterna förblir ändå: Hur ska ni uppnå alla dessa mål för 2016–2018? Det är ju 2017 nu. Det är bara ungefär två år kvar av den perioden. Hur ska ni uppnå dessa politiska mål med den bemanning polisen har i dag?

Anf. 26 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Visst behövs det resurser, som Roger Haddad nämner. En del av utredningen handlar också om att man ska se över vilka resurser som behövs och vad de ska gå till, för man måste såklart, förutom att till-sätta resurser, veta var de behövs. Därför pågår, som jag nämnde i mitt anförande, flera olika utredningar om vilka åtgärder och vilka metoder som behövs; det behövs helt enkelt en strategi.

Jag kommer från Polisregion Mitt, som har ett speciellt uppdrag gällande kontakt med barn i sexuellt syfte och sådana brott över nätet, och jag vill nämna att det krävs en väldigt speciell kompetens för att jobba med detta, så man måste se det långsiktigt. Man måste se till att man har it-forensiker, kompetenta åklagare och poliser som klarar av att hantera dessa brott. Tyvärr finns det ju inget förråd där dessa människor kan hämtas, utan man måste jobba långsiktigt med detta.

Som jag nämnde finns det flera olika förslag i Människohandelsutredningen, Sexualbrottsutredningen och departementspromemorior där detta ses över. Det är alltså absolut något som regeringen kommer att prioritera.

Anf. 27 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Det är detta som är Socialdemokraternas och Miljöpartiets problem: ”Det kommer” är beskedet till dem som jobbar med dessa frågor och till de barn och vuxna som drabbas av dessa brott. Men vi kan inte stå här och säga att ”det kommer”. Uppdraget till polisen att identifiera

och genomföra åtgärder ska redovisas den 15 april 2018, men det är *nu* vi ser problem – igen. Detta är inget nytt problem. 2008, 2010, 2013 och 2016 var det problem med få åtal och få som till slut dömdes för barnpornografibrott.

När det gäller sexuell kontakt med barn och till exempel livestreaming – att sprida sexfilmer över internet – får man inte fängelse i dag. Den utredningen tillsatte vi redan 2014, och enligt denna propositionslista kommer det i september, med ikraftträdande förhoppningsvis 2018.

Kan Sanne Lennström säga något om detta? Kommer ni att sträcka ut en hand till oppositionen och säga att ni kanske kan tidigarelägga den lagstiftningen?

Anf. 28 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Som Roger Haddad vet äger inte jag själva tidsplanen, så något sådant kan jag inte gå in på. Däremot är det inte så att det bara finns ett förslag i en utredning angående tidsplanen när det gäller kontakt med barn i sexuellt syfte. Det finns många olika områden och frågor när det gäller kontakt med barn i sexuellt syfte och sexualbrott i allmänhet, som, precis som jag nämnde, omfattas av många olika utredningar. Den proposition som kommer till hösten är alltså bara ett av förslagen.

Sedan vet Roger Haddad också att många saker behöver utredas; saker och ting måste ut på remiss. Det kommer att komma många förslag väldigt snabbt, till exempel när det gäller frågan om barnpornografi, som varit aktuell den senaste tiden. Den frågan plockades snabbt upp av justitieministern, och man kommer att se över vad man kan göra på det området.

Det handlar alltså om många olika områden och många olika utredningar, och förslag kommer att komma på olika tider. Men just denna proposition kommer till hösten.

Anf. 29 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Sanne Lennström, för anförandet! Det dök upp några frågor som lite går in i det Roger Haddad har sagt.

En handlingsplan blir ju ofta övergripande: Man sätter ramarna och visar sina mål, de åtgärder man vill vidta och sina intentioner. Men intentionerna och beskrivningarna av vad man vill göra får aldrig ersätta de direkta, skarpa förslag som måste komma därefter. Det var därför jag i mitt anförande försökte ta upp Människohandelsutredningen och Sexualbrottsutredningen, där det finns bra förslag. Det är viktigt att de skarpa förslagen också kommer.

Jag är väldigt positiv till att handlingsplanen kommer som en beskrivning av problemet, men vi får inte fastna i det och om och om igen bara beskriva problemet. Till slut måste det komma skarpa förslag. Så min fråga är egentligen densamma som Roger Haddads: När får vi se de skarpa förslagen komma på detta område?

Nästa fråga är den som vi tagit upp i allianspartiernas reservation. Handlingsplanen gäller barn; vi efterlyste en handlingsplan för människohandel överlag, som även gäller vuxna. Nu handlar det om barn, och det är jättebra, men vi saknar en del som också gäller vuxna människor. Risken är att man bygger upp två spår: en organisation för människohandel med barn, men ingen för vuxna, för den ska komma senare. Ser Sanne Lennström ett problem med att man nu bara tar upp barn? Hade det inte varit

lämpligare att ta ett helhetsgrepp på människohandel och låta även vuxna ingå?

Anf. 30 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Självklart kan man inte bara ha en handlingsplan, utan man måste också vidta konkreta åtgärder. I Människohandelsutredningen, som Anders nämner, föreslås, tror jag, 23 konkreta åtgärder. Även Sexualbrottskommittén har lämnat väldigt många bra, konkreta förslag, som regeringen redan har uttalat sig positivt om. Vi vet också att det finns många förslag som kommer att kunna passera genom utskottet, eftersom det finns ett brett stöd. Som nämnts tidigare är det viktigt att vi har ett brett stöd över partigränserna i dessa frågor; det är viktiga frågor och människor som råkar ut för sexualbrott, människohandel eller båda delarna far väldigt illa.

Det kommer alltså många olika förslag på detta område, och regeringen har själv uttalat att man prioriterar just sexualbrott och människohandel. Man har också sagt till polisen att de ska prioritera detta – det har varit en prioritering för polisen sedan 2015. Så det är absolut frågor som är på agendan, och konkreta förslag kommer att komma.

Jag kan lämna en lista till Alliansen, om ni vill ha en sådan, över hur tidsplanen ser ut för alla de olika förslag som senare kommer att landa i reservationer.

När det gäller varför den nationella planen framför allt är fokuserad på barn är det så att man tidigare har tagit upp denna fråga i utskottet, men den har avstyrkts. Historiskt sett tror jag att en anledning är att barn kan vara extra utsatta i sådana här sammanhang. Barn blir inte informerade på samma sätt som vuxna angående de risker som finns i samhället och så vidare och kan mycket lätt bli utsatta för detta på ett annat sätt. Det ena utesluter därför inte det andra, och det har funnits utredningar tidigare – till exempel 2010 – då man har sett över frågan på ett bredare plan. Men i just detta fall gällde det i större utsträckning barn eftersom de ofta är i en särskilt utsatt position.

Anf. 31 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr talman! Visst är det så. Vår invändning mot att det bara berörde barn och inte vuxna var att det hade varit praktiskt om man i informationskampanjerna hade kunnat rikta sig både till barn och vuxna när det gäller dessa hemska brott. Men det gläder mig att det kommer en massa förslag. Vi får till och med en lista, vilket jag tackar för. Jag hoppas att dessa förslag kommer mycket snabbt, eftersom de behövs. Vi får inte nöja oss med bara en handlingsplan, som i sig är bra eftersom problemet har beskrivits. Men det är just lösningarna på problemet som vi egentligen behöver ta en större diskussion om. Där tror jag att vi också kan komma överens.

Jag vill också gå in på frågan om handlingsplanen. Det är jättebra att den är övergripande och att det kommer skarpa förslag. Men till syvende och sist hamnar vi vid det som min kollega Roger Haddad tog upp, nämligen vem som ska utföra arbetet. Det är naturligtvis våra poliser ute på fältet som ska göra detta. Då vill det till att man ser hela rättskedjan på något sätt, och i synnerhet de som ska utreda detta.

Jag kommer från Polisregion Syd, som just nu bågvar under trycket av en mordvåg, en våldtäktsvåg etcetera. Jag känner att det finns en viss passivitet både från rikspolischefen och tyvärr från inrikesministern när det

gäller att hjälpa till med detta. Det är helt enkelt kris i just Malmö, där det är så många skjutningar. Då kommer man tillbaka till att det behövs fler händer, alltså mer resurser och fler poliser. Det måste man också ta hänsyn till när man lägger fram en handlingsplan och när man sedermera lägger fram skarpa förslag, alltså att det inte bara går att lägga fram förslagen. Någon ska också utföra detta arbete. Just nu är det en brist inom polisen; det är för få poliser. Vi har yrkat på att det ska bli fler poliser. Jag vill höra vad Sanne Lennström säger om just detta.

Anf. 32 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Frågan om resurser är, som vi nämnde tidigare, mycket viktig och såklart avgörande i många fall. En del har också utretts när det gäller vilka resurser som behövs och vart de pengarna behöver gå. Det ligger så att säga i röret.

Visst kan det vara så att fler händer behövs. Regeringen har gjort en stor satsning på poliser framför allt i utsatta områden, bland annat i Polisregion Syd, som Anders Hansson nämner. Det behövs alltså fler poliser.

Men jag måste återkomma till att det beträffande frågan om människohandel behövs en särskild kompetens. Det gäller även sexualbrott.

Även poliser har en särskild kompetens. Det tar tid att utbilda dem. I dag fylls inte platserna på polishögskoleutbildningen. Man måste verkligen se över hur man ska locka fler att bli poliser. Jag tror att man måste ta ett mycket stort grepp om den frågan för att se till att man har tillräckliga resurser för att kunna utreda dessa brott.

Anf. 33 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi regeringens handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. Handlingsplanen är en fortsättning på den tidigare, som gällde 2014–2015. Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkandet, där man välkomnar och tillstyrker regeringens åtgärder för att komma åt dessa allvarliga brott.

Herr talman! I somras promenerade jag på en solig gata i min farmors hemkvarter. Jag lyssnade på programmet *Sommar* med Parul Sharma. Hon berättade om och beskrev rum fyllda med skräckslagna barn som väntar på nästa övergrepp, och hon berättade om hänsynslösa människohandlare som utnyttjar stora internationella arrangemang för att tjäna pengar på att sälja barn till bland andra svenska turister.

Detta är ett cyniskt övergrepp mot barnets människovärde och någonting som behöver ett brett angrepp från oss. Det behövs åtgärder lokalt, nationellt och internationellt. Därför är jag glad att regeringen nu fortsätter att ta ett brett grepp och slår fast att detta är högt prioriterade frågor.

Statistiken visar att av de fall av människohandel med barn för sexuella ändamål som rapporterats sedan 2002 i Sverige handlar samtliga fall om övergrepp på flickor. Det visar också den viktiga jämställdhetsdimension som finns i dessa frågor.

Jag inledde med den internationella utblicken, och jag vill påminna om att arbetet i handlingsplanen också är en del av arbetet för att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030. Delmålen som berörs är att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn och att avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och

flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. Dessa frågor driver regeringen också internationellt, inte minst genom utnämningen av en ambassadör för arbetet mot människohandel.

Redan innan handlingsplanen beslutades hade regeringen vidtagit många åtgärder för att skydda barn mot allvarliga övergrepp. Det handlar om de utredningar som många har nämnt. Det handlar till exempel om 2014 års utredning om människohandel, som bland annat föreslår det som flera har efterlyst, nämligen att minimistraffen höjs så att böter inte längre kan komma i fråga vid köp av sexuell handling av barn men också att akt-samhetskravet för den som förgriper sig på ett barn ska höjas i förhållande till åldern på barnet. Det ska inte längre gå att hur som helst förklara bort att man trodde att barnet minsann var äldre.

Jag satt med i Sexualbrottskommittén, som har lagt fram flera förslag för att stärka barns ställning vid sexuella övergrepp, bland annat huvud-förslaget om en samtyckeslag, som faktiskt är en förstärkning av skyddet för de barn som är över 15 men inte 18 år. Studier visar att det är så mycket som 70 procent av dem som utsätts för våldtäkt som får en frysreaktion vid övergreppet och inte slåss, sparkas och skriker. Dessa offer får ett starkare straffrättsligt skydd med en samtyckeslag där våld och hot inte längre blir rekvisit för brottet.

Herr talman! En grupp som är särskilt utsatt för risken att hamna i män-niskohandel i Sverige är ensamkommande barn. Det smärtar mig enormt mycket att höra den rapportering som *Ekot* hade i veckan om barn som placeras i familjehem utan kontroll från kommunen. Vi har här talat om de barn som avviker från Migrationsverkets boenden, men jag blir bestört när kommunerna inte ens tar ansvar för de barn samhället har bestämt att de är skyldiga att ta hand om. Det är otroligt allvarligt och innebär en risk att ännu fler barn avviker och till exempel blir offer för kriminella gäng och människohandlare.

Herr talman! Jag inser att jag kommer att överskrida min anmälda talar-tid, för det finns så mycket att tala om här. Jag ska nämna ytterligare några åtgärder som aviseras, bland annat de samordnings- och samverkansar-beten som bedrivs och de utvecklings- och kunskapsutvecklingsåtgärder som handlar om att både förebygga övergrepp och upptäcka övergrepp som redan pågår. Regeringen aviseras även utbildningsinsatser riktade till barn för att de ska få kunskap om sina rättigheter.

Jag hoppas verkligen, herr talman, att Roger Haddad inte på allvar me-nade att det är dessa insatser som ska strykas när han i sitt anförande talade om att alla resurser i stället ska läggas på polisen. Vi är överens om att det finns stora utmaningar inom svensk polis och att resultaten inte är tillfreds-ställande – i höstas interPELLERADE jag själv inrikesministern om just utred-ning av människohandelsbrott – men vi kan inte tro att problemen bara löses genom att allt fokus och alla resurser läggs på detta.

Det behövs även resurser till en hårt pressad socialtjänst. Det behövs ökad kunskap om till exempel gruppen ensamkommande barn och varför många har avvikit och försvunnit. Det behövs dialoger med utlandsmyn-digheter för att komma åt den typ av övergrepp som begås av svenskar i utlandet, och andra aktörer än myndigheter behöver involveras i detta ar-bete. Det hoppas jag att vi har en bred enighet kring, vilket också framgår

av utskottets behandling – även om det har varit lite tveksamt i dagens debatt huruvida alla partier står bakom dessa åtgärder.

Herr talman! Riksdagen bör ställa sig bakom åtgärderna och förslagen i regeringens handlingsplan. Därför yrkar jag åter bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 34 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Det går inte att vare sig debattera eller åtgärda de genomgripande och stora problemen med barn som utsätts för människohandel eller sexuella övergrepp utan att prata om vuxenvärlden – om hur det kommer sig att vissa människor utnyttjar det allra mest ömtåliga vi har.

Därför måste vi börja från början, med det strukturella förtrycket och den könsmaktsordning där män systematiskt överordnas kvinnor och barn. Det är nämligen där det börjar: i att vissa, beroende på vilket kön de har, är viktigare och mer betydelsefulla än andra. Vänsterpartiet har under 20 år satt de feministiska frågorna i främsta rummet. Vi har många med oss. Därför är jag extra glad över att Sveriges första feministiska regering verkligen har levererat i denna handlingsplan.

Människohandel är en komplex företeelse som innebär att kvinnor och barn rekryteras och transporteras inom ett land eller mellan flera länder där de utnyttjas sexuellt eller för brottslig verksamhet, tiggeri och tvångsarbete. Detta är kapitalismen i sin vidrigaste form, där människor är varor på en aldrig sinande marknad. Det är en snabb marknad där alldeles för lite står på spel för personer som anser sig ha rätt att köpa och sälja en annan människa.

Juridiken i de här fallen är snårig och oklar. Det finns för många män som går fria när de åker till andra länder och köper barns kroppar för sin egen sexuella njutnings och maktutövnings skull. En kropp är aldrig en vara, och för att minska köpen av barns kroppar måste vi förhindra köpet även av den vuxna kroppen. Därför måste kravet på en dubbel straffbarhet tas bort i frågan om sexuella köp. Det som är olagligt i Sverige ska också vara olagligt utomlands, för allt hänger ihop.

Ett exempel här i Sverige är den rådande lagstiftningen om barnäktenskap. I dag är det möjligt att erkänna barnäktenskap om det finns särskilda skäl. Detta är inte okej. Inga skäl kan tala för att samhället ska acceptera att flickor gifts bort med vuxna män. För oss i Vänsterpartiet är det en självklarhet att barnäktenskap, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap inte ska få förekomma. Riksdagen hade för tre år sedan en chans att ändra lagen, men det var bara Vänsterpartiet som röstade för en förändring. Är ni nu redo för en förändring? Jag hoppas det. Låt oss driva en sådan ändring av lagen!

Männen som utnyttjar barn via internet är många. Oavsett om det gäller livesändningar eller köpta bilder behöver lagstiftningen uppdateras. Det är sällan jag är en förespråkare av strängare straff, men i detta fall är det befogat. Polisen måste kunna utreda brotten med högre prioritet.

Sexuella övergrepp sker i barnens vardag. Bilder som publiceras offentligt för att sprida skam – hämndporr – är den allra fulaste varianten, där pojkar visar sin makt över tjejers kroppar genom att sprida deras sexuella interaktion till flera personer. ”Höra” är fortfarande något av det värsta

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Handlingsplan
2016–2018 till
skydd för barn mot
människohandel,
exploatering och
sexuella övergrepp*

man kan bli kallad som tjej. Därför måste lagen ändras, BBS-lagen uppdateras och frågor om näthat åtgärdas även lagmässigt.

På något sätt kommer vi dock alltid tillbaka till strukturerna – till att det finns en överordning och en underordning. Det kan ingen lagtext ändra på. Det går inte att komma åt ett internationellt förtryck genom straff. Det kan vi bara göra genom att förändra idealen – genom att redan på dagisnivå prata med våra söner om samtycke och att en kram som någon inte vill ha aldrig är ok, och genom att stötta tjejer att tro på sig själva och bejaka sin sexualitet.

Det finns många som inte riktigt håller med mig och som anser att detta är feministiskt trams, flum och kanske till och med något slags manshat. Men vet ni vad? Det är i så fall ni som är problemet. Det är ni som inte har lösningen på ett problem som drabbar oss alla – från det barn från ett annat land som köps av en kåt gubbe till tjejen som kallas hora av sina klasskompisar för att hon får en bild spridd på nätet. Jag jämför inte på något sätt dessa två händelser, men jag menar att de har sitt ursprung i samma struktur.

Detta kan inte förändras utan att alla tar ansvar. Jag anser vi måste göra det tillsammans. Vi kan inte förändra världen i Sveriges riksdag, men vi kan göra politiken mer feministisk – och då har vi kommit långt.

Jag stöder förslaget i betänkandet.

Anf. 35 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Linda Sneckers anförande och kände ändå en ljus förhoppning sprida sig. Vi har nämligen i många debatter talat med Linda Snecker om straffen. Inom Moderaterna är vi mycket för straffskärpningar; vi tycker att den som begår ett vidrigt brott ska få ett straff som är avvägt för det. Linda Snecker har med en pricksäkerhet nästan utan dess like sagt att höjda straff absolut inte är något vi ska ha.

Därför gladde jag mig när Linda Snecker i denna debatt säger att strängare påföljder måste till. Jag kan bara hålla med henne om detta.

Jag är glad över att Linda Snecker ser att straffskärpningar har en verkan, och eftersom jag ser ett trendbrott här skulle jag vilja fråga: Är detta en öppning för ytterligare straffskärpningar även i andra ärenden, eller är det just de här brotten som särskiljer sig?

Jag är i och för sig väldigt positiv till att Linda Snecker vill se strängare påföljder för dessa brott, men jag skulle vilja att hon utvecklade sitt resonemang om vad som särskiljer just dem.

Anf. 36 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag ska inte göra Anders Hansson alltför glad – det är ändå min roll som vänsterpartist att stoppa hetsandet mot längre och hårdare straff.

Jag lutar mig tryggt mot forskningen och empirin, som säger att straffet i sig inte har någon påverkan på kriminaliteten. Straffet i sig hindrar tyvärr inte människor från att begå brott. Om det hade varit så skulle vår uppgift här i riksdagens justitieutskott vara väldigt enkel. Vi hade bara behövt skärpa straffen för att få brottsligheten att minska, och då skulle vi ha kunnat fokusera på helt andra frågor.

Men så är det tyvärr inte. Straffet i sig har ingen påverkan på brottsligheten. Däremot påverkar straffet polisens prioritering internt när man ska

utreda brottet. Vi ser att sexualbrott och människohandelsbrott, som vi debatterar i dag, inte prioriteras så högt inom polisen som Vänsterpartiet skulle vilja. Vi måste prioritera våldtäktsbrott, sexualbrott, människohandel och brott mot barn mycket högre. Straffen måste skärpas, eftersom polisens prioritering styrs av strafflängden och påföljden för brottet.

Detta är oerhört viktigt. Annars kommer vi aldrig att få det feministiska samhälle som vi strävar emot, för att vi alla ska kunna leva som fria individer.

Anf. 37 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Linda Snecker för svaret.

Vi är inte riktigt ense om huruvida straffen har någon påverkan på människors vilja att begå brott. Jag menar att det alltid måste finnas en riskbedömning. Om det till exempel finns en fartkamera på vägen aktar man sig lite för att trycka på gaspedalen. Om det finns en påföljd för den som begår ett brott är man mindre benägen att begå detta brott.

Linda Snecker har naturligtvis rätt i att polisen måste kunna arbeta effektivt – där är vi helt överens. Anledningen till att höja straffvärdet är, enligt Linda Snecker, att dessa brott då skulle komma upp i prioritet hos polisen. Jag håller med om detta, men vad är Linda Snecker egentligen ute efter? Jo, att man ska kunna använda hemliga tvångsmedel, som ofta är en förutsättning för att till exempel nå brottslighet på internet.

Här kommer vi till en fråga som jag tycker är mycket intressant. Hur ska polisen då kunna arbeta? Då måste man använda sig av datalagring. Mig veterligen har Vänsterpartiet varit väldigt restriktiva vad gäller att polisen ska få använda datalagring, och detsamma gäller för hemliga tvångsmedel som avlyssning.

Detta blir lite motsägelsefullt: Man vill skärpa påföljderna så att polisen ska kunna arbeta enklare och använda fler tvångsmedel, men man är samtidigt emot att polisen använder tvångsmedel och att polisen ska få lagra trafikuppgifter för att exempelvis komma åt pedofiler på internet. Jag skulle gärna vilja höra hur Linda Snecker resonerar om det här, för det låter lite motsägelsefullt i mina öron.

Anf. 38 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Vi vet att straffet i sig och hur polisen prioriterar att utreda brottet inte innebär att man direkt börjar att använda tvångsmedel och andra metoder. Så är det inte. Vad gäller många sexualbrott behöver man inte använda hemliga tvångsmedel över huvud taget, utan man behöver resurser för att förhöra människor och utföra forensiska undersökningar.

Det är oftast inte hemliga tvångsmedel som är lösningen. I vissa fall är det så – till exempel när det gäller människohandel eller brott via internet. Där behöver vissa hemliga tvångsmedel kanske användas mer, men detta gäller även underrättelseinformationen.

Vi i Vänsterpartiet är mer restriktiva än andra partier, och det kommer vi att fortsätta att vara. Den personliga integriteten är otroligt viktig att bevara. Vi kommer att fortsätta debattera detta – det här en fråga som särskiljer partierna ideologiskt, och jag uppmuntrar alltid ideologiska diskussioner.

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Handlingsplan
2016–2018 till
skydd för barn mot
människohandel,
exploatering och
sexuella övergrepp*

Moderaterna har väldigt bra förslag i dessa frågor. Som Anders Hansson sa i sitt anförande finns det ingen politisk skiljelinje här – vi vill alla få stopp på dessa hemskheter.

Vad jag inte förstår är varför Moderaterna – ett parti som fokuserar väldigt mycket på polisen och som bara vill debattera polisen – ständigt fattar beslut som ger polisen fler arbetsuppgifter, som id-kontroller och gränskontroller. Detta gäller speciellt i Region Syd, som Anders Hansson kommer från, som är en av Sveriges mest arbetsbelastade regioner. I Malmö sker just nu väldigt mycket våldsam kriminalitet och många övergrepp.

Varför ger ni polisen fler uppgifter när man till exempel skulle kunna fokusera på att stoppa människohandel? Detta gör mig förvirrad.

Anf. 39 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Jag vill inte på något sätt dra igång en ny vända i debatten, men jag tänker inte låta felaktigheter som har framförts i debatten stå oemotsagda. Det gäller såklart Liberalerna, som försökte att förminska vårt engagemang i detta betänkande genom att hävda att vi bara har en reservation. Men om Roger Haddad hade tittat lite närmare i betänkandet hade han sett att vi har två reservationer.

Av denna anledning känner jag mig nödgad att också yrka bifall till den andra reservationen, så att det inte går någon förbi att vi har två reservationer i detta betänkande. Det är reservation 7, som också rör människohandel.

Skillnaden mellan Roger Haddads reservationer – han har ganska många – och den reservation som vi har lämnat, reservation 5, är att Roger Haddad har lämnat enskilda reservationer gällande köp av sexuell handling av barn och kontakt med barn i sexuellt syfte. De två straffhöjningar som han föreslår i separata reservationer har vi samlat i en och samma reservation. Dessutom har vi inkluderat sexuell posering, sexuellt ofredande av barn och ringa barnpornografibrott i denna straffhöjningsreservation från Sverigedemokraternas sida.

Vi skulle kunna göra precis som Roger Haddad och lämna enskilda reservationer för varje enskild straffhöjning i varje brottskategori. Då skulle vi komma upp i samma antal reservationer som Roger Haddad har gjort. Vi räknar dock inte vårt engagemang i detta betänkande i antalet reservationer, utan vi räknar det i praktisk politik. Där kan vi säga att vi slår Roger Haddad på fingrarna, eftersom vi föreslår straffhöjningar när det gäller ett större antal kategorier i det här betänkandet.

I debatten här har det sagts att straff inte motverkar brott. Vi vet dock de facto att de som sitter i fängelse mer än sex månader har lägre återfallsgrad, procentuellt räknat, än dem som har suttit i mindre än sex månader. Kriminalvården får givetvis en bättre möjlighet att erbjuda ett program för de personer som sitter i fängelse. När det gäller detta betänkande finns det i dag böter på straffskalan, och då finns det väldigt små möjligheter för kriminalvården att ge de dömda vård.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 7.)

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU8

Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang (prop. 2016/17:41)
föredrogs.

Anf. 40 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! I dag ska vi debattera ett problem som vi har debatterat många gånger, nämligen de personer som systematiskt ägnar sig åt att förstöra våra idrottsarrangemang och, på olika sätt, skadar många.

Vi har under årens lopp vidtagit en mängd olika åtgärder – framför allt gäller detta den tidigare regeringen. Vi såg till att man kunde utfärda tillträdesförbud för personer som inte har skött sig. Vi införde möjligheten att föra ett register, så att man i praktisk handling också kan stoppa dem från att komma in på arenorna. Vi införde möjligheten att transportera iväg människor som gör sig skyldiga till direkta ordningsstörningar utanför arenorna, så att de inte ska kunna ställa till med elände där inne. Vi införde förbud mot pyroteknik – de så kallade bengalerna – och förbud mot rusning mot plan.

Vi kan notera att det här är en kategori människor som gärna vill ägna sig åt det som de tyvärr ägnar sig åt, det vill säga att deras första strävan inte är att följa utan kringgå regler. Det är också bakgrunden till dagens debatt och regeringens proposition om att återigen införa ett maskeringsförbud. I takt med att vi har förbjudit bengaler och rusningar har man naturligtvis sökt alla möjligheter att kringgå lagstiftningen, och det gör man i dag genom att maskera sig i allt större utsträckning.

Sedan tidigare har vi en maskeringslag vid ordningsstörningar, men den har gällt utanför arenorna och inte varit tillämplig inne. Därför är det rimligt och nödvändigt att den här propositionen har lagts fram. Vi välkomnar det, om man nu ska prata EU-språk, och tycker att det är bra. Vi måste hela tiden vara på alerten. Vi kan konstatera att det finns människor som inte vill följa regler, som kringgår dessa, och vi ska inte ge upp för detta.

Däremot är vi delvis lite kritiska, för vi ser en oro att vi återigen skapar möjligheter för dessa specialister på att kringgå lagstiftning att lättare kringgå även denna lagstiftning. Det finns ett antal mycket rimliga undantag i regeln om maskeringsförbud i propositionen. Det är naturligtvis fullständigt rimligt att idrottsutövarna får bära hjälm om de spelar ishockey och att kusken på travbanan får bära hjälm. Det är också högst rimligt att de som jobbar på arenan, inte minst poliser, kan täcka sig för att kunna göra sitt jobb.

Det är även högst rimligt att det finns en punkt som heter Övriga omständigheter. Det innebär att domstolarna har möjlighet att göra bedömningar i särskilda fall som det alltid finns i lagstiftning, fall som man inte kan förutse, mycket särskilda händelser. Det bejakar vi, men vi känner oss lite bekymrade över två undantag som är väldigt vidsträckta, och som riskerar att utnyttjas av just dem som är specialister på att kringgå reglerna.

De två undantagen är följande.

Det föreslås ett undantag för väder. Väder är ett ganska vidsträckt begrepp. Det skiljer sig ofta från en person till en annan vad man uppfattar som bra eller dåligt väder. Även inom vårt utskott skiljer sig uppfattningarna om vad som är bra väder och vad som är kallt. Vi har skåningar som tycker att det är mycket kallare än vad jag som norrbottning tycker. De har ett mycket större behov av att klä på sig ordentligt och ibland även täcka ansiktet. Det är alltså ett ganska vitt begrepp som är svårtolkat. Domstolen ska alltså försöka utröna vad som är bra eller dåligt väder.

Vi menar att punkten Övriga omständigheter räcker. Att lämna en öppning för dem som medvetet vill störa ett idrottsarrangemang att hänvisa till vädret, som är ett alldeles för vidsträckt undantag, riskerar att underminera hela lagstiftningen.

Det andra undantaget som vi tycker mindre bra om är det som hänvisar till hälsa. Det är också vidsträckt. Även där skulle Övriga omständigheter kunna räcka som undantag.

Det är inte otänkbart att en del människor mycket väl kan tänka sig, vilket också har påpekats i en del remissyttranden, att olagligt tända en bengal. Men eftersom det kommer en massa rök från den täcker man ansiktet, som man vill göra eftersom man bryter mot lagen och inte vill synas, och kan därmed hänvisa till hälsoskäl. Hur en domstol skulle avgöra i ett sådant fall vet vi inte. Men vi anser att det här är nog så vidsträckt och att undantaget Övriga omständigheter räcker i det fallet.

Vi ser alltså en risk att den lagstiftning som vi är överens om behövs, med något undantag, riskerar att återigen behöva prövas av nya regeringar och ny riksdag, eftersom det blir alltför stora möjligheter att kringgå den.

I reservationerna och även i remissyttranden finns ytterligare ett undantag, och det gäller för religiösa skäl. Det är helt rimligt att detta undantag finns med. Vi har en grundlagsskyddad rättighet i bestämmelsen om religionsfrihet i 2 kap. 1 § regeringsformen. Vi har också ett skydd i europakonventionens artikel 9. Att göra inskränkningar i ett sådant här ärende uppfattar vi inte som ändamålsenligt just nu.

Vi har resonerat om detta i vår motion. Naturligtvis finns det olika tolkningar vad gäller religionsutövning, som de facto skyddas i grundlagen. Det ska naturligtvis alltid finnas gränser så att inte någon annan än den som de facto är troende kan använda sig av detta skäl för att kringgå lagstiftningen. Någonstans finns det naturligtvis även gränser för vad som utgör religionsutövning. Det är en diskussion som jag tror att vi måste ta men i ett bredare perspektiv.

När det gäller idrottsarrangemang må jag säga att jag knappast tror att just det undantaget kommer att leda till några stora ordningsproblem på våra idrottsarenor. Det är snarare så att jag skulle önska se många fler unga muslimska tjejer sitta på läktarna på ishockeymatcherna och fotbollsmatcherna. De är alldeles för få i dag.

Däremot tror jag att det är viktigt, inte minst när det gäller rättegångssalar och andra typer av offentliga rum, att vi har en diskussion om att värna religionsfriheten men också att vi försöker se var gränsen går för vad vi kan kalla för religionsutövning. Det är viktigt att vi skiljer på detta och andra sedvänjor.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 2.

Jag har en önskan att vi kan se till att vi får bukt med problemet med huliganer. Min uppmaning till er övriga ledamöter är: Ge nu inte huliganerna chansen att alldeles för enkelt kringgå det förbud som är riktat mot just dem!
(Applåder)

Anf. 41 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Inledningsvis kan jag passa på att ge regeringen lite beröm för att de faktiskt arbetar och levererar förslag mellan varven, ofta med syfte att skärpa till olika lagar vilket är positivt mot bakgrund av hur samhället ser ut och utvecklas. Det är så att säga inte i själva takten på att producera nya förslag som vi anser att det finns brister, utan bristen är, som vi från Sverigedemokraterna ofta påpekar, att förslagen, som kan ha en bra intention, alltför ofta kombineras med undantag som gör förslagen tandlösa eller att de missar målet.

Det här betänkandet är tyvärr inget undantag. Därför har Sverigedemokraterna skrivit en reservation, som jag för övrigt kan meddela att vi står bakom.

Vid idrottsarrangemang är det alltför ofta problem med så kallade huliganer. Dessa personer dyker inte i första hand upp för att ta del av en upplevelse utan är ofta på plats i ett välplanerat syfte, att ställa till oreda och bråk på olika sätt.

Ett problem som har identifierats är att dessa huliganer allt som oftast maskerar sig för att kunna undgå identifiering när de begår olika lagöverträdelser. Förslaget här i dag tar fasta på just det problemet och innebär att maskering vid olika idrottsarrangemang kriminaliseras, och det är bra. Det finns ett symboliskt värde i själva kriminaliseringen, som kan göra att fler personer uppmärksammas på problemet och kanske avstår från att maskera sig. Det öppnar också för en möjlighet att ingripa och ge konsekvenser för dessa personer som maskerar sig med tvivelaktiga uppsåt.

Problemet, som jag inledningsvis adresserade, är att detta förslag är förenat med ett antal undantag från det som kriminaliseringen är tänkt att gälla.

Undantagen är att det inte ska vara kriminaliserat att täcka ansiktet av skäl som väderförhållanden, hälsoskäl eller religiösa skäl.

Vissa allianspartier, närmare bestämt Moderaterna och Centerpartiet, har i en reservation meddelat att de ser ett tillämpningsproblem ifall det ska vara förbjudet att maskera sig men samtidigt inte förbjudet att täcka ansiktet vid exempelvis dåligt väder. Jag har faktiskt sympati för det resonemanget. Det öppnar upp för att lagstiftningen blir tolkbar. Vi har dock inte valt att reservera oss mot undantaget vad gäller väderförhållanden.

Vad gäller hälsoskäl har Moderaterna och Centern reserverat sig av samma skäl som vad gäller väderförhållanden. Vi har även för detta undantag valt att inte reservera oss.

Anledningen är att vi ser att väderförhållanden och hälsoskäl är två skäl som är mer konkreta och kontrollerbara än undantaget för religiösa skäl. Man kan hävda att man måste täcka ansiktet med en halsduk när det är kallt ute i juni månad, men är det 20 plusgrader ute är den vedertagna uppfattningen att det inte är speciellt kallt. Hälsoskäl måste man kunna påvisa

konkret för att det ska ges relevans, exempelvis om man har synliga sjukdomar eller tydliga skador i ansiktet som man har skäl att täcka.

Men hur kan ordningsmakten på konkreta grunder avgöra om någon vill maskera sig av religiösa skäl? En religiös tillhörighet är inget som ordningsmakten kan eller ska förneka, och därför blir det omöjligt att inkludera ett sådant undantag, om man inte vill göra lagstiftningen helt tandlös.

Religiös tillhörighet är subjektivt, till skillnad från de två andra skälen, där omständigheter går att avgöra på en mer objektiv grund.

Men av någon anledning har samma allianspartier, det vill säga Moderaterna och Centerpartiet, som har ansett att lagen blir för tandlös med undantag för väder och hälsoskäl inte valt att reservera sig mot undantaget för religiösa skäl – som även Polismyndigheten vill ta bort.

Jag tror inte att det beror på ett olycksfall i arbetet, utan jag tror att deras ställningstagande bottnar i den klassiska rädslan att inte stöta sig med religiösa minoriteter och i rädslan för den så kallade rasiststämpeln. Det är samma rädsla som lamslog i princip alla partiers politiska utveckling tills isen bröts för något år sedan.

Jag är dock övertygad om att samtliga besökare vid olika evenemang har förståelse för att det måste finnas vissa förhållningsregler för samtliga besökare och deltagare för att alla ska kunna få en så bra upplevelse som möjligt. Av denna anledning tror jag att rädslan för kritik mot att ta bort undantaget för maskering av religiösa skäl är obefogad.

Jag vill vara tydlig med att vi är öppna för att även ta bort undantagen gällande väder och hälsoskäl. Vi hade dock lite svårt att avgöra vilka konsekvenser ett sådant borttagande skulle kunna få vad gäller hälsoskäl. Men vi har fått höra från Moderaterna att de har tänkt igenom resonemangen något, vilket öppnar för att vi i framtiden kan tänka oss att ta bort även dessa undantag.

Herr talman! I denna debatt och i denna vända väljer jag dock att bara stå bakom vår reservation, nr 3.

Anf. 42 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Jag vill också gå på fotbollsmatch på Östgötaporten med min familj och se IFK vinna allsvenskt guld igen. Det vill jag göra utan bengaler, maskeringar och bråk. Jag vill inte se vuxna män vars enda syfte är att bråka med andra vuxna män. Jag vill hänga med andra barnfamiljer och fotbollssupportrar.

Maskering ska inte kriminaliseras, för en kriminalisering har ingen egentlig effekt förutom det symboliska värdet. I realiteten kommer det att leda till mer bråk och mer konfrontation mellan polis och supportrar. Därför yrkar jag avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Våld i samband med idrott och idrottsarrangemang är inte bara ett idrottsproblem. Det är mycket större än så; det är en del av ett samhällsproblem. Därför behöver åtgärder vidtas inte bara inom idrottssektorn utan även i samhället i stort. Det är därför viktigt att vi prioriterar arbetet med att problematisera och försöka förändra det rådande maskulinitetsidealet, även inom idrotten.

Vänsterpartiet är starkt kritiska till att människor väljer att maskera sig när de deltar vid idrottsevenemang, men vi anser varken att ett maskeringsförbud är rätt väg att gå eller utgör en lösning på de ordnings- och säkerhetsproblem som ibland förekommer på stora idrottsarenor.

Vad som i stället behövs är ett nytt arbetssätt. Flera idrottsförbund och lokala klubbar arbetar löpande med att skapa en positiv supporterkultur och minska våldet och ordningsstörningarna, bland annat genom ett omfattande säkerhetsarbete. Klubbarna samverkar med polisen för att skapa gemensamma strategier. För att öka tryggheten och trivseln för publiken vid matcherna engagerar klubbarna bland annat publikvärdar och ordningsvakter. Klubbarna har också en löpande dialog med olika supportergrupper.

När det gäller fotbollen kan nämnas att klubbarna har engagerat så kallade supporter liaison officers, SLO:er, för att förbättra dialogen mellan supportrar och polis. En SLO är ofta en person som har hög status inom supportergruppen och som många lyssnar på. Jag skulle kunna nämna hur många projekt som helst som just nu pågår för att skapa en god och trivsam supporterkultur.

Vill vi på riktigt förändra fotbollsupporterkulturen är det helt andra saker än kriminalisering vi ska arbeta med, och då måste vi lyssna på forskningens slutsatser. Enligt forskningsprojektet Enables rapport *Publikhantering i svensk fotboll* finns det flera åtgärder som polisen måste förbättra.

Polisen arbetar i dag enligt en särskild polistaktik, SPT, för att skapa en nationellt koordinerad strategi vid hantering av stora folksamlingar i Sverige. SPT bygger på fyra konfliktreducerande principer: kunskap, kommunikation, möjliggörande och differentiering.

Sammanfattningsvis är denna särskilda polistaktik skapad för att uppnå flexibla situationsanpassningar genom mindre och mobila polisgrupper. Poliserna är specialutbildade och väl förberedda för att arbeta i extremt svåra och stressiga situationer, till exempel upplopp och kravaller. Polisen arbetar i dag mycket med dialog med supportrar och SLO:er och inom polisen.

I Enables forskning konstateras att implementeringen av den särskilda polistaktikens koncept har varit lyckad i samtliga storstadsregioner i Sverige. Dock har dialogtaktikens grundläggande roll på operativ nivå, alltså kommunikationslänken mellan supportrar och polis, inte alltid fungerat.

Inom SPT arbetar poliser med olika arbetsuppgifter. Vissa är dialogpoliser, andra evenemangspoliser. I Stockholm visar forskningen att evenemangspoliserna är en signifikant bidragande faktor till att polisens strategiska mål har uppnåtts. Denna funktion finns dock inte i andra storstadsregioner, även om de som använder SPT behöver den.

Jag ska inte gå in på alltför många detaljer om hur polisens arbetsmetod fungerar, men forskningen konstaterar att polisen måste bli bättre på att utbilda sig inom särskild polistaktik, att SLO:erna måste användas mer, att polisen måste bli bättre på riskbedömning utifrån underrättelseinformationen inför matcherna, att de konfliktreducerande principerna måste bli fler och att man måste vara metoden trogen även när det kniper.

SPT visar att polisen behöver ha olika uppgifter under dessa arrangemang. En och samma polis kan inte ingripa, föra dialog och brottsförebygga. Den polis som ska skapa en dialog med en supportergrupp kan inte samtidigt ingripa och förebygga brott.

För att förstå varför människor i grupp tar till aggressiva beteenden måste man ha kunskap om gruppsykologi, om gruppens kultur och historia och om den geografiska platsens betydelse. Här fallerar det tyvärr ibland hos polisen.

Jag vill avsluta med en hälsning från Advokatsamfundet och med Svenska Fotbollssupporterunionens remissvar, nämligen att ”varken forskning, statistik eller annan utredning med belägg för att maskeringsförbud skulle stävja antalet ordningsstörningar vid idrottsevenemang har presenterats. Det är vår övertygelse att lagar bäst stiftas grundade på god tanke och empiri, snarare än på sökt signalvärde och förhoppningar”.

Vi är alla här för att vi vill få slut på våldet. Men då måste vi också lyssna på forskningen och se vad som kan förbättras inom polisen innan vi börjar kriminalisera olika klädesplagg.

Anf. 43 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! I allt arbete mot kriminellt beteende och brottslighet är det viktigt att arbeta brottsförebyggande, men ibland måste man också arbeta brottsutredande. Annars hänger det inte ihop.

Problemet är att det finns människor som, oavsett hur mycket brottsförebyggande man arbetar ändå har bestämt sig för att de inte tänker följa reglerna. För dem skulle bästa tänkbara värld vara att det över huvud taget inte fanns några regler, för då skulle de inte löpa någon som helst risk utan kunde skada andra utan att få någon påföljd.

Detta är väldigt speciella grupper, herr talman, inte minst den svans som kallas firmor och som finns i bakgrunden. De ägnar sig åt regelrätta slagsmål. Vi kan diskutera gruppsykologi hur mycket som helst, och det är ganska intressant i detta fall. De gör upp om att träffas utanför arenan, sätter på tandskyddet och så slåss de tills alla utom en ligger ned.

Vi kan ha hur många nationella samordnare som helst för att försöka diskutera detta med dem, men jag måste säga att när det gäller att nå den gruppen tror jag inte att det kommer att vara en särskilt framgångsrik strategi. Tyvärr, men det är nog verkligheten.

Ibland är det jobbigt att hålla två tankar i huvudet samtidigt, men jag tror att det är viktigt. Det arbete som har ägnats åt klubbarna för att verka brottsförebyggande är oerhört viktigt, men det innebär inte att vi kan vara utan regler. Vi bör också komma ihåg att reglerna i första hand många gånger är ett önskemål från idrottsrörelsen och idrottsklubbarna. Deras kritik går inte ut på att polisen inte sköter sitt jobb, utan många gånger går den ut på att polisen skulle kunna se till att det blir fler tillträdesförbud.

Anf. 44 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte riktigt någon fråga från Krister Hammarbergh, men jag ska börja i slutet av mitt anförande, nämligen med remissvaren från Fotbollssupporterunionen. De skriver att ett maskeringsförbud inte kommer att ha någon påverkan på våldet på läktarna. Krister Hammarbergh ska komma ihåg att maskering inne på arenorna är förbjudet i dag.

Vi har även kriminaliserat pyrotekniken, som också är förbjuden, men polisen konstaterar att när det till exempel sker bengaltändningar inne på arenorna ingriper de inte därför att ingripandet har en så pass stor påverkan på konfrontationen på läktaren att det oftast är bättre – för att minska våldsamheterna – att inte ingripa.

Vänsterpartiet vill ha en nationell samordnare därför att vi anser att det brottsförebyggande arbetet är allra viktigast. Det pågår otroligt mycket bra arbete för att minska våldet. Jag vill särskilt gå in på att man inte ska blanda olika polisers uppgifter. Det är dialog som är lösningen på problemet.

Jag ser lika allvarligt som Krister Hammarbergh på huliganerna och firmorna, som inte har något syfte. De vill inte se sport eller göra något som har med sport att göra, utan de vill bara slåss. Det är fortfarande genom dialog som vi minskar detta. Oavsett vad som händer inom idrottsrörelsen är det dialog som är det viktiga, och där har polisen genom den särskilda polistaktiken arbetat upp flera välfungerande system.

Jag ska ge mitt material till Krister Hammarbergh, för jag vet att även han vill att forskning och empiri ska vara styrande när vi fattar riksdagsbeslut. Forskningen visar att polisen måste vara sin metod mer trogen, för den fungerar.

Anf. 45 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Detta är inte en frågestund utan en replik.

Jag vill återvända till temat att det kan vara bra att ha två tankar i huvudet samtidigt. Jag tror att vi måste fortsätta på den linjen. Det hänvisades mycket till forskning i det tidigare inlägget. Vi följer forskningen. Jag tackar för erbjudandet, men den produkten har vi redan. Vi följer också allt annat.

Lika viktigt som att tolka forskningen är att titta på vad som egentligen skrivs och inte dra sina egna slutsatser utifrån forskningen. Det står nämligen ingenting i rapporten om att lagstiftning i sig skulle vara fel, utan det tittas mycket på polisens taktik. Den kan man ha olika synpunkter på.

Lika viktigt som att ta del av all forskning är att ta del av alla remissvar och inte bara välja ut de man själv har önskat. Om Linda Snecker tittar på vad idrottsrörelsen i stort har sagt kommer hon att upptäcka att idrottsföreningarna har en helt annan synpunkt än den som hon själv företräder.

Vad som gör mig lite bekymrad och som fick mig att gå upp här är att hela anförandet och replikskiftet andas att detta problem är polisens fel och att det på något sätt är polisen som måste förändra sitt agerande för att vi ska kunna stoppa huliganerna.

Det är mycket möjligt, herr talman, att polisen i vissa lägen måste finslipa sin taktik. Men vi får inte glömma bort att de som ställer till problem i grund och botten är de som vill slåss och bråka, de som tänder bengaler och de som de facto riskerar livet på barn i närheten. Det är inte polisen som är problemet, Linda Snecker.

Anf. 46 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag uppfattade fortfarande inte någon fråga.

Nej, det är inte polisen som är problemet. Problemet är polisens vilja att följa en arbetsmetod som baseras på empirin. Precis som Krister Hammarbergh inte uppfattar att det är viktigt att särskilja polisens olika roller för att minska bråk har polisen stundtals samma uppfattning, att om vi har en dialogpolis som ska öka dialogen med olika supportergrupper, vilket de facto minskar våldet, är det viktigt att denna polis inte arbetar med andra uppgifter samtidigt.

Det är inte så människan fungerar, om vi ska återgå till gruppsykologi och varför människor i stora grupper kan ha väldigt våldsamma beteenden. Det är dialog som är lösningen.

Jag är jättenyfiken på vilka förbättringar inom särskild polistaktik som Moderaterna vill se, eftersom det verkar som att Krister Hammarbergh beskyller mig för att ha valt vissa remissinstansers tolkning av lagförslaget. De remissinstanser jag har lyssnat på är riksdagens ombudsmän, Sveriges Advokatsamfund och Svenska Fotbollssupporterunionen. Det verkar gå Krister Hammarbergh förbi att de är viktiga remissinstanser.

Jag vill veta vad moderaterna vill se på riktigt, som faktiskt är forskningsbaserat. Jag tror inte att Krister Hammarbergh på allvar har läst den forskning som finns, men han ska få mitt material.

Vi kan inte basera politik på känslor och vad som känns rätt, utan vi måste basera den på vad forskningen faktiskt säger och vad som har verklig effekt. Det har tyvärr inte maskeringsförbudet. Det hade inte heller förbudet mot pyroteknik. Det är både vad polisen konstaterar och vad forskningen säger. Jag baserar min politik på detta. Krister Hammarbergh gör något annat.

Anf. 47 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Först vill jag för formalias skull yrka bifall till reservation 4 i betänkandet med hänvisning till Liberalernas motivering.

Ärendet gäller maskeringsförbud vid idrottsarrangemang. Som vi har hört tidigare i debatten har Sverige fortfarande stora problem med våld i anslutning till matcher i fotboll och en del andra idrotter. Det är mot dem som förstör matcherna som vi ska ta krafttag. Åtgärderna ska träffa och motverka våldsam supporterkultur.

Genom alliansregeringens och Liberalernas lagstiftningsarbete har frågorna skärpts i flera steg. Vi har tidigare infört förbud mot att införa och använda pyrotekniska varor utan tillstånd. Lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang har ändrats så att det är möjligt att vid straffansvar förbjuda personer att få tillträde till idrottsarrangemang i upp till tre år.

Vi har genomfört uppdraget till Polismyndigheten och gett den befogenhet att föra ett nationellt register över personer med tillträdesförbud. Vi har också bidragit till att kameraövervakningslagstiftningen har ändrats för att underlätta övervakning och inte minst identifiering av bråkstakar och kriminella inne på arenorna. Samtliga dessa genomförda förslag har genomförts när vi satt i regering.

Frågan om maskeringsförbud har hållit på att utredas fram och tillbaka under många år. Det första förslaget tillkom redan 2013-2014. Man har tittat på det så att det överensstämmer och är förenligt med grundlagsbestämmelser, något som vi tycker är viktigt och rättssäkert. Det är bra att det har gjorts förtydliganden i förslaget som nu har kommit till Sveriges riksdag.

Anledningen till att vi från Liberalerna har en reservation är att vi står bakom regeringens förslag till proposition men att vi i våra motioner och våra yrkanden pekat på att det finns brister i förslaget. Vi anser att regeringen inte belyser de situationer där en överträdelse av maskeringsförbudet ska bedömas vara så pass allvarlig att fängelse kan bli påföljd i stället för bara böter.

Vi har ingenting emot straffskalan på sex månader enligt förslaget. Det ställer vi oss bakom. Men det finns skillnader i huruvida man använder en enstaka pjäs på publikläktaren eller om man riggar upp och tänder ett större antal bengaliska eldar, som har nämnts här, mitt i publikhavet med uppenbar fara och risk för dem som står intill för att titta på en sjyst match.

De delarna anser vi inte är täckta. Det vore illa och tandlöst med den typen av formuleringar om vi riskerar fängesdelen av straffskalan med detta förslag. Med de orden tackar jag för mig.

Anf. 48 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman, åhörare! Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet, så att det inte blir glömt.

Nu står vi här i Sveriges riksdag och diskuterar ett maskeringsförbud. Jag kan tycka att det är väldigt onödigt. Jag menar inte det att vi lägger fram förslaget, för det är nödvändigt. Men det är att vi ska behöva stå och diskutera om att någorlunda vuxna män inte kan avhålla sig från att ta på sig olika typer av luvor och annat för att gå på fotboll och leva ut sitt supporterskap.

De gör det på bekostnad av andra människor. Det är själva kärnan i varför det är både ett samhällsproblem och ett fotbolls- och idrottsproblem. De lever ut någonting som de tycker är så viktigt, och som vi ska återkomma till lite grann senare. Offren är barn och barnfamiljer som inte kan gå på fotboll.

Första gången jag insåg vidden av problematiken var när Elfsborg och AIK spelade hemma i Borås och det kom 500 maskerade AIK:are, som gick ända från Borås centrum till Borås Arena helt maskerade. Det var 500 personer. Det är inte bara ett upplevt hot. Det är ett reellt hot. Polisen kunde inte göra någonting. Det är orsaken till att vi måste agera, även om mitt inlägg i första hand kommer att handla om att problematisera och nyansera.

Nu var det AIK:are. Året efter, också i mars månad, var det Elfsborgs-supportrar som tände bengaler. Det beskrevs i tidningar hur barnfamiljer fick ta sina barn i handen och springa in i gränderna och gömma sig, och det var flera som blev rökskadade. Det är ett oacceptabelt beteende som vi aldrig någonsin kan relativisera.

Flera av talarna här beskriver att orsakerna till detta är att man vill störa ordningen, eller att syftet är att ställa till bråk. Men vi måste förstå mekanismerna om vi som lagstiftare ska fatta rätt beslut. Det gäller inte bara i detta ärende utan i det förebyggande arbetet eller när vi behöver nyansera eller justera lagstiftning som redan finns.

Handlar det om bengaler, smällare eller bråk på matcharenor? Nej, Linda Snecker har en viktig poäng. Det handlar om män i grupp. Det är otroligt få kvinnliga fotbollshuliganer i detta land som betar sig som de gör. Det handlar om människor som inte accepterar regelverk. Det är dels för att de tycker att reglerna är löjliga och dåliga, dels för att de inte respekterar de institutioner, grupper och beslutsorgan som har fattat besluten.

Det handlar således även om makt. Till det yttre kan det handla om bengaler. Men i den förenklingens och demoniseringens tid vi lever i måste vi också förstå att det handlar om jakten på statusen. Det handlar inte om statusen hos de 95 procent av besökarna på arenan som beskådar eländet.

Det handlar kanske inte ens om respekten i klacken. Det handlar om respekten hos en väldigt liten grupp risksupportrar som får status med hjälp av olika typer av aggressivt beteende eller liknande.

Det är samma gamla vanliga kriminogena faktorer som vi ser i andra sammanhang. Vi ser att status och respekt är mycket av drivkraften bakom de problem vi ser i förorten med skjutningar och annat, även om det kan finnas narkotikahandel och sådant i bakgrunden. Vi ser samma fenomen bland mobbarna på skolgården. Det handlar om att få status och respekt på någon annans bekostnad. I det här fallet riktas kanske långfingret hos supportrarna mot vip-logerna, styrelserummen i klubbarna eller mot Svenska Fotbollförbundet eller Föreningen Svensk Elitfotboll. Det handlar om den här maktkampen.

Vi har då det här lagförslaget. Lagförslaget har tre syften. Det första är den normerande effekten. Jag tror inte att vi ska ha alltför stora förhoppningar om att det landar på rätt sida. Besöker man fanforum ser man otaliga exempel på ganska kreativ uppfinningsrikedom när det gäller hur de ska kringgå lagen. De ska i stället ta stora flaggor, gömma sig under dem för att tända bengalerna och sedan ta bort flaggan, och så har du samma situation och utan möjlighet att identifiera. De kommer att ha luvtröja och solglasögon. Ska de rättsvårdande instanserna hålla på och jiddra med de människorna? Det är där vi kommer att landa. Den normerande effekten är en sak, och vi ska inte överdriva den. De skiter i oss, för att tala klartext.

Det andra är effektivitetsaspekten hos de rättsvårdande instanserna. Det är polisen som vill ha förbudet för att få en möjlighet att lättare lagföra de andra brotten som sker i anslutning till själva maskeringen och som vi nu kommer att kriminalisera, det vill säga själva tändningen av bengaler. Det innebär ett betydligt starkare och mer effektivt redskap för polisen att lösa uppgiften att lagföra dessa personer. Det gäller bland annat att de inte kommer in på arenorna genom de tillträdesförbudslagar vi har.

Den tredje aspekt som man skulle kunna anlägga på detta är respekten för idrotten i sig och det signalvärde som finns i att vi tar idrottsrörelsens rop på hjälp på allvar för att kunna hantera den här typen av problem. Det måste vi göra. Vi har sett hur man desperat i andra ligor, inte minst den engelska, har varit tvungna att ta till helt andra metoder för att få bort den här typen av huliganism från arenorna och i anslutning till arenorna.

Den utvecklingen vill vi inte ha. Det innebär att biljettpriserna skjuter i höjden och att vanligt folk inte kan besöka matcherna utan att fullständigt ruinera sig. Det innebär att vi får torrlägga all verksamhet när det gäller alkohol i anslutning till arenorna och på arenorna på ett väldigt repressivt sätt. Det innebär att tjejjänget som innan det ska titta på fotboll inte kan ta och dricka några öl och kaka en pizza tillsammans. Det är en del av det sociala utövandet i samband med idrottsmatchen. Dit vill vi inte heller gå.

Men det innebär ännu större hot, och det vet Supporterunionen och supportrarna själva, om att vi tar bort ståplatspubliken och möjligheterna till en positiv klackkultur. Det är vad vi måste värna. Dessa personer ska inte få förstöra möjligheten att behålla en livaktig och fantastisk klackkultur. Svensk klackkultur är i absolut Europaklass och världsklass.

De tifon som vi ser på svenska matcher är över huvud taget inte i paritet med klassen på de 22 överbetalda fotbollsspelarna på planen. Vi är en tredje eller fjärde klassens liga, men vi har en fantastisk supporterkultur i absolut Europatopp. Det måste vi värna, och då måste vi också möta upp

mot de här krafterna. Det gör vi bland annat med den lagstiftning som vi talar om här.

Det finns massvis med reservationer i betänkandet med frågor som till exempel: Ska vi tillåta religiösa klädesplagg? Ska det handla om väderförhållanden? Jag vill nog säga att jag tycker att betänkandet är väl avvägt. Man har värderat det här och överlämnar därefter till rättsvårdande instanser att se till att detta blir bra. Om det inte blir bra, och om det visar sig att det finns mängder med människor på arenorna som säger att de plötsligt har blivit radikala muslimer, får vi ta ställning till det då. Men det är inte någonting som har något med verkligheten 2017 att göra.

Vi måste anpassa det hela. Vi måste självklart anpassa det till väderförhållanden. Om man ser på bandy, och om det inte finns några större huliganproblem med bandy, är det klart att man ska kunna se till att man inte förfrysar näsan. Om man tittar på skidtävlingar och står mitt ute i skogen kanske man kan upplevas som maskerad, men det finns inte något större huliganproblem inom skidåkningens supporterkretsar.

Det är det klassiska som gäller: sunt förnuft. Förslaget präglas i mångt och mycket av sunt förnuft, och jag tror att det blir bra.

(Applåder)

Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Idrotten ska vara tillgänglig för alla: de som vill utöva den och de som vill se på och heja på sitt lag eller sina idrottare. I dag debatterar vi regeringens förslag till maskeringsförbud vid idrottsarrangemang. Det syftar framför allt till att göra det lättare för polisen att utreda de brott som begås på våra arenor och som leder till att många människor drar sig för att ta med sig sina barn på fotbollsmatchen eller för att gå dit själva.

Flera talare före mig har redogjort för de utmaningar som vi står inför och för varför ett maskeringsförbud behövs. Jag tänkte framför allt bemöta några av de invändningar som har kommit från oppositionen gällande de enligt min uppfattning väl avvägda undantag som regeringens förslag innehåller. Alldeles nyss talades om förslaget att väderförhållanden ska kunna motivera undantag från maskeringsförbudet. Detta är fullt rimligt för att människor som ser på vintersport, till exempel, ska kunna dra upp halsduken över näsan när det blåser kallt.

Det är också fullt rimligt att personer som lider av sjukdomar av olika slag ska kunna använda sig av andningsmasker eller ha bandage över sår i ansiktet när de går och tittar på fotboll. Annars uppnår vi inte målet med att idrotten ska vara tillgänglig för alla. Detta är den grundläggande ambitionen med hela förslaget, och då kan vi inte undanta dem som av sjukdomsskäl behöver täcka delar av sitt ansikte.

Moderaterna hävdar att slasktratten ”övriga omständigheter” skulle kunna täcka allt detta. Men, herr talman, enligt min uppfattning ska typen av undantagsformuleringar som ”övriga omständigheter” användas relativt begränsat och till sådant som inte gick att förutse när lagen stiftades. Det är ganska lätt att förutse att väderförhållanden liksom hälsoskäl ofta kan vara sådana omständigheter som behöver åberopas.

Vi har också diskuterat frågan om huruvida religiösa skäl är ett rimligt undantag. Här gör sig ännu starkare argument gällande, nämligen den

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Maskeringsförbud vid
idrottsarrangemang*

Prot. 2016/17:60
25 januari

*Maskeringsförbud vid
idrottsarrangemang*

grundlagsskyddade religionsfriheten och Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Om idrotten ska vara tillgänglig för alla måste även den som av religiösa skäl täcker sitt ansikte kunna delta. Faktum är att när jag har hört mig för och försökt att hitta något fall där detta har vållat problem i dagens lagstiftning om maskeringsförbud, där det också finns undantag för religiösa skäl, hittar jag inte ett enda fall där det har varit problem med någon som har klätt sig i burka för att kunna bråka på demonstrationer. Jag hittar alltså inte ett enda fall, och därför känns just denna debatt som något konstgjord. Kanske är syftet ett annat än att få till en ändamålsenlig reglering som gör att polisen på bästa sätt kan bekämpa ordningsstörningar på läktaren.

Herr talman! Jag invänder mot Liberalernas synpunkt att vi som lagstiftare ska gå in och specificera alla omständigheter som ska leda till det ena eller det andra straffet inom ramen för den straffskala som vi beslutar om i riksdagen. Det är normalt något som vi lämnar till domstolarna, och det är normalt något som domstolarna också sköter förtjänstfullt och där svårare överträdelsestraffas hårdare.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till justitieutskottets förslag med anledning av regeringens proposition.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.07 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU8 Anvisade elavtal

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU13 Riksrevisionens rapport om nationella samordnare som statligt styrmedel

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

248 för utskottet

40 för res.

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 70 M, 22 MP, 16 C, 17 V, 17 L, 16 KD

För res.: 6 S, 34 SD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Petra Ekerum, Erik Ezelius, Monica Green, Berit Högman, Petter Löberg och Johan Löfstrand (alla S) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Översyn av vissa frågor som rör Riksdagens ombudsmän)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

254 för utskottet

34 för res.

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 22 MP, 16 C, 17 V, 17 L, 16 KD

För res.: 34 SD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

JuU5 Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp

Punkt 4 (Höjt straff för kontakt med barn i sexuellt syfte)

1. utskottet

2. res. 4 (L)

Votering:

269 för utskottet

17 för res. 4

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 70 M, 34 SD, 21 MP, 16 C, 17 V, 16 KD

För res. 4: 17 L

Frånvarande: 18 S, 14 M, 14 SD, 4 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Punkt 5 (Höjt straff för sexualbrott mot barn)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

254 för utskottet

34 för res. 5

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:60
25 januari

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 S, 70 M, 22 MP, 16 C, 17 V, 17 L, 16 KD
För res. 5: 34 SD
Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Punkt 7 (Lättare att döma ut hårda straff för människohandel)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)

Votering:

254 för utskottet
34 för res. 7

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 22 MP, 16 C, 17 V, 17 L, 16 KD
För res. 7: 34 SD
Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Punkt 11 (Effektivisera det internationella polisiära samarbetet)

1. utskottet
2. res. 10 (C)

Votering:

272 för utskottet
16 för res. 10

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 34 SD, 22 MP, 17 V, 17 L, 16 KD
För res. 10: 16 C
Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Punkt 12 (Nationell handlingsplan mot människohandel)

1. utskottet
2. res. 11 (M, C, L, KD)

Votering:

169 för utskottet
119 för res. 11

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 34 SD, 22 MP, 17 V
För res. 11: 70 M, 16 C, 17 L, 16 KD
Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Punkt 15 (Polismyndighetens resurser)

1. utskottet

2. res. 14 (KD)

Votering:

272 för utskottet

16 för res. 14

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 34 SD, 22 MP, 16 C, 17 V, 17 L

För res. 14: 16 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU8 Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

271 för utskottet

17 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 34 SD, 22 MP, 16 C, 17 L, 16 KD

För res. 1: 17 V

Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Punkt 2 (Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 2 (M, C)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

87 för res. 2

35 för res. 3

166 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

152 för utskottet

87 för res. 2

49 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Prot. 2016/17:60

25 januari

Prot. 2016/17:60
25 januari

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 22 MP, 1 V, 17 L, 16 KD

För res. 2: 70 M, 16 C, 1 V

Avstod: 34 SD, 15 V

Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Karin Rågsjö (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Daniel Sestrajcic (V) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 4 (L, KD)

Huvudvotering:

121 för utskottet

33 för res. 4

134 avstod

61 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 1 M, 1 SD, 22 MP, 1 C

För res. 4: 17 L, 16 KD

Avstod: 69 M, 33 SD, 15 C, 17 V

Frånvarande: 17 S, 14 M, 14 SD, 3 MP, 6 C, 4 V, 2 L, 1 -

Beatrice Ask (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2016/17:76 Ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet

2016/17:83 Några körkortsfrågor

Skrivelser

2016/17:82 Riksrevisionens rapport om statliga insatser inom arbetsmiljöområdet

2016/17:87 Riksrevisionens rapport om Förberedande och orienterande utbildning – Arbetsförmedlingens styrning, användning och uppföljning

EU-dokument

KOM(2016) 851 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 806/2014 vad gäller kreditinstituts och värdepappersföretags förlustabsorberings- och rekaptitaliseringskapacitet

KOM(2016) 852 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/59/EU vad gäller kreditinstituts och värdepappersföretags förlustabsorberings- och rekaptaliseringsskapacitet och om ändring av direktiv 98/26/EG, direktiv 2002/47/EG, direktiv 2012/30/EU, direktiv 2011/35/EU, direktiv 2005/56/EG, direktiv 2004/25/EG och direktiv 2007/36/EG

Prot. 2016/17:60
25 januari

§ 9 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 24 januari

2016/17:242 Varsel på landsbygden

av *Ann-Britt Åsebol* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:243 Livsmedelsförsörjningen i händelse av kris

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 januari

2016/17:708 Statens ägarintresse i Telia

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:709 Familjeklassning av nätdroger

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 11 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 25 januari

2016/17:635 Järnvägsunderhåll

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:642 Trähusbyggande

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

Prot. 2016/17:60
25 januari

2016/17:644 Åtgärder mot den ökande hemlösheten

av *Ewa Thalén Finné* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:645 Julbelysning i glesbygd

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:654 Dubbelreglering vid byggnation av cisterner

av *Ola Johansson* (C)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:648 Godstrafik

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:650 Trafiksäkerheten på väg 225

av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:656 Ledtider vid bostadsbyggande

av *Ewa Thalén Finné* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:670 Test av moderna transportlösningar i Göteborg

av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 16.10.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 5 anf. 33 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.07 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 2 Anvisade elvtal	1
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU8	1
(Beslut fattades under 7 §.)	1
§ 3 Riksrevisionens rapport om nationella samordnare som statligt styrmedel	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU13	2
Anf. 1 FREDRIK ERIKSSON (SD)	2
Anf. 2 LAILA NARAGHI (S)	4
Anf. 3 AGNETA BÖRJESSON (MP)	6
Anf. 4 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	7
Anf. 5 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik	7
Anf. 6 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	7
Anf. 7 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik	8
Anf. 8 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	8
(Beslut fattades under § 7.)	9
§ 4 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	9
Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU11	9
Anf. 9 JONAS MILLARD (SD)	9
Anf. 10 VERONICA LINDHOLM (S)	10
Anf. 11 LISBETH SUNDÉN ANDERSSON (M)	12
Anf. 12 AGNETA BÖRJESSON (MP)	13
Anf. 13 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	14
Anf. 14 TINA ACKETOFT (L)	15
(Beslut fattades under § 7.)	16
§ 5 Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp	16
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU5	16
Anf. 15 ANDERS HANSSON (M)	16
Anf. 16 ADAM MARTTINEN (SD)	18
Anf. 17 JOHAN HEDIN (C)	20
Anf. 18 ROGER HADDAD (L)	21
Anf. 19 ADAM MARTTINEN (SD) replik	23
Anf. 20 ROGER HADDAD (L) replik	23
Anf. 21 ADAM MARTTINEN (SD) replik	23
Anf. 22 ROGER HADDAD (L) replik	24
Anf. 23 ANDREAS CARLSON (KD)	24
Anf. 24 SANNE LENNSTRÖM (S)	26
Anf. 25 ROGER HADDAD (L) replik	28
Anf. 26 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	28
Anf. 27 ROGER HADDAD (L) replik	28
Anf. 28 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	29
Anf. 29 ANDERS HANSSON (M) replik	29
Anf. 30 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	30
Anf. 31 ANDERS HANSSON (M) replik	30
Anf. 32 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	31
Anf. 33 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	31

Anf. 34 LINDA SNECKER (V)	33
Anf. 35 ANDERS HANSSON (M) replik	34
Anf. 36 LINDA SNECKER (V) replik	34
Anf. 37 ANDERS HANSSON (M) replik	35
Anf. 38 LINDA SNECKER (V) replik	35
Anf. 39 ADAM MARTTINEN (SD)	36
(Beslut fattades under § 7.)	36
§ 6 Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang	37
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU8.....	37
Anf. 40 KRISTER HAMMARBERGH (M)	37
Anf. 41 ADAM MARTTINEN (SD)	39
Anf. 42 LINDA SNECKER (V)	40
Anf. 43 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	42
Anf. 44 LINDA SNECKER (V) replik	42
Anf. 45 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	43
Anf. 46 LINDA SNECKER (V) replik	43
Anf. 47 ROGER HADDAD (L).....	44
Anf. 48 PETTER LÖBERG (S)	45
Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	47
(Beslut fattades under § 7.)	48
Ajournering.....	48
Återupptaget sammanträde.....	48
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
 sammanträde.....	48
NU8 Anvisade elavtal	48
KU13 Riksrevisionens rapport om nationella samordnare som statligt styrmedel	48
KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	49
JuU5 Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp	49
JuU8 Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang	51
§ 8 Bordläggning.....	52
§ 9 Anmälan om interpellationer	53
§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar	53
§ 11 Anmälan om skriftliga svar på frågor	53
§ 12 Kammaren åtskildes kl. 16.10.	54